

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY BERKELEY, CA 94709

Prav. Calif.

IDEA THEOLOGIAE ASCETICAE SCIENTIAM SANCTORVM

EXHIBENS

P. FRANCISCI NEVMAYR

SOCIET. IESV

OPVS POSTHVMVM

ROMAE

EXCYDERAT ALEXANDER MONALDI

ALMECOUPERFLIERARY

Digitized by the Internet Archive in 2025

TYPOGRAPHVS LECTORI

Libellum exiguae molis offero tibi, Lector, sed qui multorum instar librorum sit. Opus licet posthumum, neque ab auctore plane absolutum, ut satis videre est in extrema praesertim parte, tamen vel ita ut est imperfectum, viri in sacra ascesi versatissimi dignum censuere, quod publicam lucem aspiceret ante hos annos fere sexaginta. Quam id merito tu ipse experire. De auctore si quaeris, paucis accipe. R. P. Franciscus Neumayr Monachii in Bavaria natus an. 1697. 17. Ian. Societati Iesu nomen dederat an. 1712. 3. Oct.; inde ab anno 1753, cathedralis ecclesiae augustanae concionator fuit celeberrimus ad annum usque 1765. quo anno vivere in terris desiit 1. Maii. Viri effigies

aeri nitide incisa et vulgata quondam hoc ferebat elogium: Vir potens in opere et sermone coram Deo et omni populo, cuius memoria in benedictione est. Multa edidit praeclare scripta de vita sancte instituenda: hic autem libellus ipsa brevitate sua rerumque copia singulari quodam modo se commendat. Tu, lectitando et meditando, animae tuae magno bono utere. Vale.

PRAEFATIO AVCTORIS

THEOLOGIA ASCETICA est scientia supernaturalis animam dirigens ad summam perfectionem, cuius in hac vita est capax; nimirum ethica hominem ac civem, catechesis christianum, ascesis sanctum instituit: propterea scientia sanctorum et ars sanctitatis appellatur. Dicitur autem scientia quia demonstrative procedit, supernaturalis quia non ut ethica in dictaminibus rationis quiescit, sed principiis revelatis innititur. Illius finis cui, seu cuius bono se impendit, primarius, non est intellectus sed voluntas: obiectum materiale omnes potentiae animae externae internaeque quotquot et quantum voluntati subiectae sunt: obiectum formale ipsarum perfectibilitas supernaturalis : obiectum attributionis denique, sive finis qui (ut cum scholis

loquamur) ipsa perfectio.

Porro perfectum in suo genere dicitur id omne et solum, cui nihil deest ad finem propter quem est. Perfectio autem definitur quod sit complexum partium aut proprietatum quae requiruntur, ut enti nihil desit ad finem propter quem est: perfectio enim a perficiendo derivatur; et perfectum esse opus, idem est atque consummatum esse secundum intentionem operantis vel imperantis.

Atque hanc perfectionis ideam esse perfectam constabit examinanti perfectionem naturalem in flore, artificialem in horologio, moralem in cive, spiritualem in angelo, increatam in Deo: nam Deus quoque per hoc est ens infinite perfectum quia nihil illi deest quod requiritur ut sit quod est, bonum summum sive complexum omnis boni. Immo comparatio instituta cum Deo potest servire pro regula iudicii de perfectione creata; quippe quae semper est quaedam

participatio increatae maior vel minor, prout creator semagis aut minus creaturae communicat secundum gradus; alia enim entia cum Deo nihil commune habent nisi esse, alia autem etiam vivere, et alia insuper intelligere, sic ut singula tamen in suo genere perfecta sint.

De homine loquendo potest ille similis Deo fieri quatuor modis, per naturam, per industriam, per gratiam, et per gloriam. Natura hominem similem Deo facit per dotes dotibus naturae divinae similes, quales sunt animae spiritualitas, immortalitas, libertas etc., in cuiusmodi dotibus nimium sibi complacens Lucifer, eoquod maiorem naturali similitudinem non appetierit, periit. Industria propria vel aliena facit ut insuper similes Deo fiamus, quasi per similitudinem artificialem naturali accedentem a divitiis, doctrina, forma, potentia etc., qualem quoniam per media prohibita Adam ambivit, se et nos perdidit. Neutram ex his similitudinem

cum Deo intendit ascesis nostra, sed tertiam, per quam homo fit similis Deo in sanctitate, dum per vires naturae atque industriae cooperatur gratiae, per quam elevatur ad gloriam, ubi tandem vere erimus sicut dii, per similitudinem ad veram aequalitatem, quam proxime fieri potest, accedentem.

Itaque in sensu ascetico perfectus est homo, cui nihil deest ad similitudinem cum Deo in sanctitate voluntatis: et patet iam quare alii perfectionem in amore Dei, alii in conformitate cum divina voluntate constituant. Nempe amor similes aut invenit aut facit, non tam velut causa efficiens quam ut formalis: velle enim amato quod ipse vult, amare est; igitur qui amat Deum, inclinationes suae voluntatis conformes habet voluntati divinae; et per hoc summam habet cum Deo similitudinem sanctitatis, utique cum Dei voluntas essentialiter sancta sit. Atque hane solam similitudinem Deus ab hominibus exigit, tamquam a qua sola homo fit bonus ac Deo amabilis, et sine qua reliquae similitudines omnes exponuntur periculo gravissimorum abu-

Tanti est esse sanctum, et tanti obedire divinae adhortationi: Estote perfecti, scilicet in bona voluntate, sicut et Patervester coelestis perfectus est! eritis autem si semper, quod vult ille et quia vult et quomodo vult, etiam vos velitis. Filius Dei, viva imago Patris, exemplum dedit nobis in quo intueremur, quod non de alia quam de perfectione voluntatis sit sermo. Non sicut ego volo, sed sicut tu (Matth. xxvi. 30) non solum agonizantis oratio fuit, sed etiam quidquid quocumque tempore, loco, modo agentis, laborantis, patientis. Ego quae placita sunt ei facio semper (Io. vm. 29) Si, sicut ego feci, ita et vos facietis qui nomen a me suscepistis, quot sunt christiani, tot erunt christi replicati, atque ita similes mihi, ut mecum iidem esse videri possint.

Verum hoc opus, hic labor est, ais, voluntatem cum omnibus potentiis sibi subditis sic assuefacere, ut ubique et semper nihil aliud velit nisi quod Deus vult, et quia Deus vult, et quomodo Deus vult! perfectio tantae sanctitatis trans mare est posita, in coelo habitat! Sile: acediae est ista vox, vitii, sicut in omni homine, ita maxime in iis turpissimi qui (religiosos et clericos intelligo) deberent esse christiani eminenter. Macti animis, lectores mei: successive fit motus; et quibus Deus alas non appendit, quarum adminiculo per rapidum volatum in hunc apicem feramini, saltem pedes non negavit, quos in ascensum moveatis. Viam ascesis monstrat, cuius ideam daho.

Triplex fuit huius mei consilii scopus. Primus ut animabus suae perfectionis studiosis, quae directore alio idoneo carent et progredi tamen in via perfectionis desiderant, quoddam manuale offerrem mole non magnum, exigui pretii, totius tamen theologiae asceticae synopsin ita complexum, ut possit pro bibliotheca sufficere, saltem si saepius et cum applicatione congrua intellectus ac voluntatis legatur, scribo enim utrique: intellectui ut in illo per ordinem et nexum veritatum idea vera de solida ascesi formetur falsis abolitis, quales ex confusa vel obscura methodo docendi non raro nascuntur; voluntati ut via, quam fieri potest, brevissima practice dirigatur ad usum artis et scientiae, sine qua artes et scientiae reliquae, sicut inflant, ita plus obsunt quam prosunt.

Alter ut directores animarum, sive plurium ex cathedra aut in catechesi, sive singularium in privatis colloquiis aut in sacro tribunali, et vel maxime S. P. N. Ignatii Exercitia per tres, octo vel plures dies aliis tradituri, libellum ad manus haberent sapienti paucis multa offerentem, unde spiritus methodice

nutriatur et crescat.

Tertius ut servirem communitatibus religiosis, aliisque, in quibus Collationes Patrum olim tam celebres adhuc in usu sunt, vel (quod Deus velit) in usum revocabuntur. Libellus hic ad eiusmodi academias sacras, vel collegia ascetica, et repetitiones publicas ex scientia sanctorum optime famulabitur, interroganti suppeditando materiam dubii, respondenti suggerendo resolutionis modum, praesidi conferentiae argumenta subministrando, ex quibus resolutionem exaggeret atque inculcet ad praxin clare, solide et ex ordine. Verum dici docebit vel sola quam subiicio

OECONOMIA

OPVSCVLI

- I. Homo necessario appetit beatitudinem veram, ad hunc enim finem omnes conatus nostros ordinamus; finis autem sub electionem non cadit.
- II. Vera beatitudo in hac vita non datur, neque enim aut carere malis possumus, aut bonis quae optamus affluere saltem diu et quantum vellemus.
- III. Datur ergo post hanc vitam: certe auctor naturae appetitum universalem naturae nostrae non indidisset ad non ens.
- IV. Medium ad hanc beatitudinem unicum est servire Deo, neque enim aliud medium suppetit, per quod vel nos possimus ipsi, vel Deus velit nos beatos facere.
- V. Servire Deo perfecte est Deum diligere super omnia, hoc est 1. diligere

ex toto corde, nempe Deum solum, et nihil praeter Deum nisi propter Deum: 2. ex tota mente, hoc est appretiando Deum plus quam omnia: 3. ex tota anima subiiciendo corpus rationi, et rationem praeceptis Dei: 4. ex totis viribus immolando famulatui Dei omnia membra corporis cum ipsa sanitate et vita.

VI. Haec perfectio capit magis et minus: perfectus enim servus Dei est, in quo dicta subiectio se extendit ad omne praeceptum obligans sub peccato gravi; perfectior in quo etiam viget ad praeceptum obligans sub levi; perfectissimus qui se inclinat etiam consiliis Dei, idque constanter, alacriter, ferventer, ut adeo summus gradus iterum habeat suos gradus.

VII. Impedimenta huius subiectionis externa ponunt mundus et daemon, sed nihil efficient si homo interior bene

ordinatus est.

VIII. Impedimenta interna nascuntur a carne, vel potius a phantasia in

carne; nam quia caro animalis est appetit beatitudinem animalem, hoc est falsam pro vera, et quod sequitur, facile suggerit esse malum quod bonum aut esse bonum quod malum est.

IX. Igitur totius asceseos hic primus, hic medius, hic ultimus labor esse debet corrigere phantasiam: si enim phantasia corrigitur, affectiones malae aut non movebunt se, aut facile subigentur; subactis passionibus, corpus libenter se subiicit rationi; subiecto corpore ratio etiam cum gaudio parebit Deo.

X. Corrigitur phantasia si assuescat ratio per fidem adiuta, priusquam phantasiae assentiatur, illius propositiones examinare, et pretiosum a vili, hoc est verum bonum a falso, et grave malum a levi discernere; omne enim peccatum hinc oritur quod agamus ex impetu, seu phantasiae dictamina non vocemus ad rationis tribunal.

XI. Ab hoc examine pendet dominium in passiones, quae solae legem divinae servitutis nobis difficilem faciunt. Nam cum omnis passio moveatur ex opinione boni et mali praesentis aut imminentis, sequitur quod aut nulla se motura sit, aut certe non supra modum, si ratio dictet malum vel bonum a phantasia propositum aut nullum esse, aut non tantum quantum in impetu videbatur.

XII. Dictat autem ratio malum verum esse illud solum quod est impedimentum veri boni, hoc est verae beatitudinis, quale est solum peccatum: bonum verum esse illud omne quod est medium ad verum bonum, quale est sola gratia et usus gratiae: cetera omnia nec vera bona esse nec vera mala, sed bona aut mala fieri per bonum vel malum usum.

XIII. Unde qui sentit horrorem mali physici, quod effugere nisi per peccatum non potest, cogitet malum illud aut eventurum non esse et posse aliter impediri, aut tantum certe non esse quantum peccatum est: ita mitigabitur horror e.g. famis, iniuriae, morbi, laboris, mortis.

XIV. Qui autem sentit cupiditatem boni physici, quod obtinere nisi per peccatum non potest, cogitet illud vel alia via acquiri posse, vel certe bonum non esse, cum sit boni summi impedimentum, aeque ut si diceret daemon: omnia tibi dabo si des caput. Ita opprimetur cupiditas voluptatis, honoris, lucri, sanitatis, vitae longae.

XV. Quod si bonum cupitum habere, malum imminens evadere sine peccato possis, et tamen eligas boni carentiam aut mali tolerantiam eo quod ista tibi videatur esse medium efficax ad beatitudinem certius, citius, amplius consequendam; tum vero attigisti apicem perfectionis in hac vita possibilis, nec iam aut valde pronus ad malum aut valde piger ad bonum eris, sed subter te erit triplex hostis, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae. Atque utinam ex hac synopsi omnes animae regerentur! quam multo facilius et sine ambagibus irent

ad Deum! si modo his regulis accederet exercitatio; cum ordine tamen, cum ordine, cum ordine, quem iam exhibeo.

CAPVT I PRINCIPIA VNIVERSALIA

§. I
FINIS HOMINIS

- 1. Homo creatus est a deo. Ipse fecit nos; non parentes (nam animam creandi potentia carent, uti et corpus compaginandi scientia). Procul sint athei: Ipse fecit nos (Ps. xcix. 3). Igitur sicut ipsum esse, ita et totum bene esse, et omnis felicitas hominis a Deo pendet. In manibus Dei sortes meae, non in manu fortunae, industriae, magnatum. Deus qui dixit fiat lux et facta est lux, si dixerit fiat nox, fiet nox, et omnis felicitas occidet.
 - 2. Homo creatvs est propter devm, hoc est propter gloriam Dei, nempe ut sit qui agnoscat, laudet, veneretur Deum

tamquam dominum vere ter optimum, maximum. Ego sum alpha et omega, principium et finis, ipsemet ait de se (Apoc. 1. 8). Nempe creando me utique sapienter egit: igitur propter finem; non poterat autem aut commodum suum, aut gaudium intendere, qui erat se ipso felix: sola gloria externa deerat, gloriam voluit et a me voluit.

3. Itaque finis hominis est servire de de la composition de gloriabor (Is. XLIX. 3). Homo sum ut servus sim: propterea corpus habeo et in corpore oculos, aures, linguam manus, pedes; animam habeo et in anima memoriam, intellectum, voluntatem instrumenta servitutis. Vae mihi si servus aut nequam sim, aut inutilis etiam. Operatio ad extra non erat sapienter eligibilis Deo nisi propter se; hinc Deus ius habet imperandi, nostra est obligatio obediendi.

4. Merces servitytis est deofrvi. Ego ... merces tua magna nimis (Gen. xv. 5):

neque datur alia beatitudo quae vel mereatur appeti, vel possit sperari. Hacc felicitas summa est quia maior cogitari non potest; ultima est quia qui hanc obtinuit, quiescit tamquam in fine et centro suo, nec ultra quid appetit; una est quia omnis alia felicitas et imperfecta est quippe multis malis permixta, et brevis est quippe quam vel incertus casus vel certa mors tollit, et vana est quippe quae falsam speciem habet: si habes iratum Deum, uti Aman iratum Assuerum, nemo vel ex calonibus tunc sortem suam cum sorte primi ministri prudenter mutasset. Nempe quis dicere audeat beatus vir, cuius Deus est hostis? habeat bona omnia huius vitac, sed quamdiu habebit? ct quid postea? ah! quid postea? beatitudo praesens consistit in spe.

5. Servire deo Capit magis et minvs sunt enim tres classes servorum: in prima est qui se resolvit nihil committere, propter quod illum herus posset domo eiicere, et talis est qui contentus est vitare peccata mortalia: in altera est qui insuper statuit cavere pro viribus ne herum vel ad levem iram concitet, sive qui etiam a peccatis venialibus horrorem habet: in tertia est qui decrevit non solum praecepta heri exacte servare, sed etiam consiliis et nutibus obsequi: Domine, quid me vis facere (Act. 1x. 6)?

S. II

IMPEDIMENTA FINIS

1. Servire deo volenti molestiam facessit natura ad malum prona, ad bonum pigra. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae (Rom. vu. 23). Scilicet homo compositus est ex duabus naturis, quarum contrarii appetitus sunt: caro enim concupiscit bonum sensibile, spiritus bonum spirituale; et quia utraque pars cupit ut compars laboret secum pro bono suo, inde bella et lites in nobis fere uti

inter coniuges, quorum alter ad parsimoniam, alter ad profusionem propendet, spiritus contradictionis est domi.

2. Opponit se myndys verbis et exemplis impugnans: verbis quibus laudatur aut suadetur malum, vel contra vituperatur aut deridetur bonum: sic Ionadab Ammonem, et Achitophel Absalonem in exitium impulit: exemplis quibus abusus pessimi in legem abeunt sic ut iam nihil audias frequentius quam illud: licet hoc illi et isti, cur non mihi? sic vivunt alii! sic est moris! hoc habet usus! ita imus, non qua eundum est, sed qua itur; hoc est spatiosa via (Matth. vu. 13).

3. Resistit dianolvs, qui iam per fraudem nos aggrediens, temerarios facit, et incitat ut ultro nos coniiciamus in peccandi pericula; ita Petrum praecipitavit: iam per tumultum invadens, timore perturbat ut in periculo, in quod imprudentes incidimus, desperemus de tentationis victoria; sic Pilatum in Deicidium impulit. Ergo Fdi, accedens ad

servitutem Dei... praepara animam tuam ad tentationem (Eccli. 11. 5): astute exhibet daemon opum commoda, occultat pericula, honorum pompam monstrat, sed non inconstantiam etc. Semper mendax dicit Nequaquam morte moriemini (Gen. 111. 4); si credis, peris.

§. III

MEDIA AD FINEM

1. Oratio ivvat. Nempe nihil possumus sine gratia, aeque ut palmes fructum non fert nisi per influxum a vite; gratia vero, sicut orantibus nunquam negatur iuxta illud petite et accipietis (Io. xvi. 24), ita vix unquam non orantibus datur: alias cur moneret nos Christus oportet semper orare, et non desicere (Luc. xviii. 1)?

2. Meditatio stimulat, uti et lectio, auditio, consultatio; quae tria meditationi aequivalent. Hinc nimirum nascitur

in intellectu sanum iudicium, et in voluntate animus generosus; quae duo sufficiunt ut totus homo interior bene dispositus sit ad resolutiones legi Dei conformes. Sic enim neque facile decipietur sub specie boni quia nihil agemus ex impetu, neque deerit animus serio resistendi tentanti ad malum quia omnia agemus cum bono affectu, non per impulsum cupiditatis aut tumultum timoris; et ita, prout opus fuerit, expediti erimus vel ad pugnam vel ad fugam.

3. Exercitatio habitym parit, maxime si fiat cum ordine. Ordo autem hic tres vias complectitur, quarum prima est purgativa per quam descrimus terminum a quo, seu viam malam: altera illuminativa, quae est terminus intermedius per quem progredimur, et in quo, prout res exigunt, divertimus: tertia unitiva, quae nos constituit in termino ad quem, ubi quiescimus iuxta illud (Ps. xxxIII. 15) Diverte a malo et fac bonum; inquire pacem.

CAPVT II

PRINCIPIA VIAE PVRGATIVAE

ARTICVLVS I

PVRGATIO A PECCATIS MORTALIBVS

Purgatio haec per poenitentiam fit, poenitentiae autem tres sunt actus: Dolor, Confessio, Satisfactio; de singulis dicam.

§. I

DE DOLORE

1. Poenitentis debet esse prima et symma cyra de serio dolore. Nam confessio et satisfactio sunt actus virtutis, et Sacramenti poenitentiae mere externi et corpus sine anima nisi dolor internus accedat, de quo praecipue Salvator intelligi debet cum dicit Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis (Luc. xii. 3). Itaque errant de Confessione ut integra et ordinata sit valde

anxii, et de dolore ut serius sit vix obiter cogitantes. Quod est Baptismus sine vera aqua, hoc Confessio sine vero dolore.

- 2. Dolor serivs est vera conversio, hoc est versio animae a peccato ad Deum, qualis ut sit non solum necesse est non affici ad peccatum (alias dormiens posset dici conversus), sed requiritur ut actu oderis factum quo offensus est Deus, odio virtuali extra sacramentum, fere sicut aeger odit venenum, quod maligna deceptus dulcedine imprudens hausit. Effectus talis odii sunt duo suspiria Utinam non fecissem! et deinceps non ultra faciam! congrue ad illud quod s. Remigius Clodovaeo dixit Incende quod adorasti, adora quod incendisti.
- 3. Vera conversio non est nisi do-Lor sit sypernatyralis, universalis, et appretiative symmys. Igitur non omnis qui dicit etiam serio; doleo, Domine, introibit in regnum coclorum:

dolet officialis de perfidia qua principem irritavit in se; serius dolor est sed inutilis, quia illum natura non gratia peperit; dolet vir nobilis de adulterio, non dolet de vindicta; serius dolor est sed inutilis, quia non dimittitur unum peccatum sine altero; dolet iuvenis de fornicatione, sed propter metum infamiae statuit procurare abortum; serius dolor est sed inutilis, quia poenam plus odit quam culpam.

4. DIVITURNA CONVERSIO NON EST NISI DOLOR, VII APPRETIATIVE SVMMVS EST, ITA INTENSIVE MAGNYS SIT. Neque enim alia potest assignari nostrae inconstantiae et tot relapsuum causa, quam frigus doloris. Intenso dolore nihil est utilius ad fructum quia Sacramentum, ut causa physica, operatur cum proportione ad dispositionem subiecti, cuius veritatis figura est Naaman; et nihil uberius ad solutium, quia dulcissimam spem affert reatum et culpae et poenae sublatum esse: intense dolens firmo de se iudicio

credit dici sibi Remittuntur tibi peccata (Luc. vu. 48); immo illud Hodie mecum eris (xx111. 43).

5. VT DOLOR INTENSVS FIAT TRIA MEDIA SVNT , INSPECTIO SVI , ORATIO ET MEDITATIO. Sunt qui putant doloris gravioris nullam sibi materiam esse; inspiciant vitae universae speculum, et vel de solis venialibus cogitantes intueri se credent vix spirans cadaver. Sunt qui sufficere vires suas existimant ad doloris exercitium; atqui dolor donum est Spiritus sancti : orare necesse est ut te respiciat Dominus oculis quibus Petrum aspexit: dicendum Christo in horto dolenti Fac me vere tecum flere. Sunt qui vires suas omnino non applicant, sed forte preces quibus dolor exprimitur recitare obiter contenti, argumenta quibus dolor incenditur ne cogitant quidem. Cogitent autem 1. quid sit vivere aut vixisse in certo vel etiam dubio statu peccati mortalis; cui malo se obnoxios fecerint: 2. quanto se bono et iure

privaverint, quasi per lusum: 3. quam ingrati fuerint creatori aeque ac redemptori: 4. denique quantus et qualis sit Dominus, cui obedire neglexerint. Ita se horror, dolor, pudor et ira movebunt.

S. II

DE CONFESSIONE

1. EFFECTVS BONI DOLORIS EST CONFESSIO SINE DEFECTV. Aliorum confessio
confusio est ut Iudae, sine ordine, sine
explicatione: sic ut necesse sit per molestas interrogationes denique quod res
est et veram speciem facti intelligere.
Aliorum confessio illusio est ut Ananiae et Sapphirae, cum aut pars scelerum sacrilege reticetur, aut ad interrogata subdole vel aequivoce respondetur,
aut promissa emendationis fiunt ad speciem. Aliorum confessio offensio est ut
Caini, cum vel interrogari nos impatienter ferimus, medicum mutum cupientes, et pudori quaerentes medelam

non morbo. Aliorum denique confessio defensio est ut Adami et Evae folia ficus et excusationes quaerentium in ipsa accusatione. Modus corrigendi errores hos uno verbo exponitur: Dole. Dolor spernit laborem ordinati examinis, vincit pudorem confessionis, dat patientiam obiurgationis, parit fortitudinem ad executionem satisfactionis, tandem nec moram patituretomnem procrastinationem abrumpit. Itaque cum accincti stabimus ad apertam a morte portam in domum aeternitatis, non de ulla re alia dolebimus magis acerbe quam de confessionibus peractis sine bono dolore: nempe quia raro et obiter dolentis semper dubia satisfactio est, amicitia cum Deo frigida, relapsus facilis; unde fit, o bone Iesu! ut qui tecum flere non vult ad fructum et solatium, veniat in locum, ubi erit fletus sine fructu, sine solatio.

2. Svadenda est avtem confessio generalis quia illius, etiam apud quos non

est necessitas, magna utilitas est sive coram solo Deo, sive insuper coram sacerdote fiat. Inde enim sequitur 1. ingens tranquillitas et gaudium cordis, propter securitatem de vita praeterita: 2. fortissimus impulsus ad emendationem seriam vitae futurae natus ex inspectione et nausea de tot annis male perditis: 3. solatium in morte oriturum ex hac cogitatione feci pro Deo placando quantum potui.

3. Praxis Confessionis generalis optima est per aetates. Dic Deo: recogitabo tibi omnes annos meos. Annos pueritiae, heu! tantillus puer et tantus peccator! annos adolescentiae, ut prodigus fui! annos aetatis virilis, incurius futurorum dixi: anima mea, requiesce! vere non sum ego homo; aut denique: hoc est vitae meae elegans compendium: multa mala feci: mea culpa! parum boni; mea culpa! et hoc ipsum parum bene, mea maxima culpa! Iesus intuitus adolescentem dilexit eum, quia

de praeceptis interrogatus dicere potuit: Haec omnia observavi a iuventute mea (Mar.x.20). Me cum intuetur inclinatum in crucem attollens caput, quid cogitat? serve nequam, serve piger! observasti nihil. Hic primus orandi modus per decalogum erit usui, et bonorum affectuum ferax si in singulis observes quid Deus praeceperit, et quomodo tu obediveris.

S. III

DE SATISFACTIONE

1. Satisfactio prima praestanda est Deo per exercitium Doloris perpetui ad exemplum Magdalenae, Petri, Davidis. Semel confessum esse bene sufficit ad salutem, sed semel dolere neque ad animae quietem, neque ad constantiam in bono proposito sufficit. Exercitii praxin Psalmus 50. habet, cuius tres partes sunt, et prima postulationem misericordiae continet, secunda petitionem gratiae pro perfecta poenitentia, tertia

promissionem satisfactionis. Synopsin habe: Miserere mei Deus! dele iniquitatem meam, lava ab affectu, nam agnosco quam malus sim qui malum coram te feci; tu agnosce quam infirmus sim quocum concepta est caecitas in intellectu, levitas in voluntate, violentia in appetitu: recordare quid promiseris, lava me in sanguine Salvatoris! sic redibit gaudium animo et exultabo in te... Miserere mei Deus! averte faciem a peccatis, culpam detestor, poenam non deprecor; crea cor mundum, et in eo spiritum rectum innova, spiritum sanctum ne auferas, spiritu principali confirma me! Miserere mei Deus! et ego ut satisfaciam pro scandalo docebo iniquos vias tuas; ut satisfaciam pro homicidio, immo pro deicidio, laudabo iustitiam vindicantem; ut satisfaciam pro inobedientia et sanctae legis contemptu, laudabo misericordiam tuam, et sacrificabo tibi cor contritum dolore serio, et humiliatum pudore maximo, cum

tribulatione amara. Miserere, et benigne fac animae huic, ut aedificentur muri virtutum a peccato deiecti, et tu accipias oblationes, holocausta, vitulos, omne genus honorum.

- 2. ALTERA SATISFACTIO PRAESTANDA EST PROXIMO SIVE pro iniuria, sive pro scandalo, illud enim iustitia, hoc caritas exigit: nempe iniuria peccatum est; ergo etiam libera continuatio scandali. Modus abolendae iniuriae est reparatio damni, quam, etsi difficilis sit, non facile impossibilem dicas: modus autem abolendi scandalum non est sola publica susceptio Sacramenti, sed exigitur immutatio modi vivendi talis, ut poenitentiae sinceritas prudenter esse suspecta non possit.
- 3. TERTIAM SATISFACTIONEM DEBET PECCATOR SIBI et de culpa ut securus sit moraliter de venia, et de poena ut iustitiae divinae se subtrahat: atque hoc est quod monet Baptista, ut faciamus fructus dignos poenitentiae. Nempe ut

de venia possis confidere certus esse debes de serio dolore, et serii doloris signum quidem bonum est ante confessionem si animo sic comparato fuisti, ut promptus fueris ad acceptandum omne remedium quod necessarium esse sacer iudex putaverit: haec enim resolutio est effectus gratiae excitantis: melius in confessione si accusasti te sincere et cum victoria magni pudoris, nam haec est heroica cooperatio cum gratia: sed optimum est post confessionem si statim sentias dulcem animae pacem, novam in Dei servitio alacritatem, stimulosque ad faciendum progressum: sic enim se exerit vis gratiarum sacramentalium, quae certe se non movissent nisi Sacramentum valide suscepisses et cum fructu. Igitur, nisi de satisfactione sollicitus es, noli inter eos te credere, de quibus dicitur (Matth. v. 5) Beati qui lugent.

4. Talis satisfactionis modys in rigore vitle consistit. Semper enim

in vere poenitentibus amor rigoris apparuit; quia homo poenitens, ait Augustinus, est homo sibi irascens. Fuit autem rigor varius, et in veteri quidem testamento fletus, planetus, ieiunium, cilicium, cineres in more erant uti de Davide, Ninivitis et Tyriis legimus : in prima Ecclesia quam severi canones fuerint, quibus imperabatur longa et acerba poenitentia ad molestiam et pudorem, nemo ignorat: nunc vix species rigoris (saltem extra monasteria), puta usus qualiscumque iciunii, flagrorum et ciliciorum superest, raro cum effectu bono saltem qui duret. Interea rigorem qui sufficit duobus verbis complector : sustine et abstine, hoc est esto moderatus in deliciis et patiens in adversis, qualis poenitentia Manassis fuit. Modum rigoris tam moderati qui fugit, verae poenitentiae signum prudens non habet: nam

5. RIGOR HIC VITAE NON EST TANTUM CONSILII SED PRAECEPTI. Nam poenitentia

est baptismus laboriosus, proinde exigitur poenitentia post poenitentiam; quia, qui confitetur, promittit poenitentiam durabilem, qualis sine rigore explicato dari non potest. Equidem onus Confessionis etiam in partem poenitentiae computatur, sed solum aequivalere non potest Satisfactioni, quam in veteri testamento exigebat iustitia scelerum quantitati, qualitati et durationi aequalem. Itaque si vis cum fructu dicere Domine propitius esto mihi! noli propitius esse tibi, te ipsum plecte poena culpae congrua, hoc est contraria, puta, libidinem fuga, gulam inedia, garrulitatem solitudine etc. Sic poenitentia erit vera mutatio vitae, et in iudicio etiam revisorio, ubi Dominus iustitias iudicabit, absolutionem merebitur, Revisorium time.

ARTICVLVS II

PVRGATIO A PECCATORYM RADICIBVS

Sicut fuit sensus vester ut erraretis a Deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum (Baruch 1v.28). Ita vult Deus; id ut fiat, securis ad radices ponenda est; quarum aliae sunt in intellectu, aliae in voluntate, aliae in appetitu. In singulas armemus manum.

§. I

RADICES IN INTELLECTV

1. NIMIA AESTIMATIO DONI QVOD EX PECCATO SPERATUR, puta lucri, voluptatis, honoris: nemo enim facile peccat ut peccet, sed illectus ab apparentia boni quod sperat. Demonstretur intellectui, quod non detur peccatum utile, et pauci peccabunt. Quid autem? nonne peccatum utile fuit peccatum Bethsabeae per quod regina evasit, peccatum

Ieroboami per quod decem tribuum se dominum constituit, peccatum Achab per quod vineam Naboth adeo a se amatam sibi acquisivit? Verum quidquid contra obganniat mundus, cum nemo in suis consiliis esse felix possit invito aut inimico Deo, certum est quod peccatum utile sit chimacra. Adorantur bona mundi velut numina, sed quid sunt nisi nomina et somnia? nam si ex peccalo commodum aliquod est, quale est? nonne imaginarium? et quam diu? nonne momentancum? et quid postea? certum supplicium vel nunc vel tunc . Serpentis partus est serpens, et qui urticas serit urticas metit: sic fructus peccati sunt morbi, miseriae, mors, infernus; et qui videbatur sibi peccato duce in insulas fortunatas vehi, in insulis latronum exponitur. Stultum igitur axioma est si non licet, tamen expedit! et spe lucri peccare est stulte sperare: vel enim punit Deus, vel non: si punit, poena est maior commodo quod ex peccato

hauriebam; si non punit, maxime punit quia poena, quae differtur, geminatur.

2. NIMIA APPREHENSIO MALI QVOD EX PECCATI OMISSIONE TIMETUR. Atqui prudentis est inter plura mala eligere minimum, peccatum autem esse malum summum communis sensus sanctorum fuit sive martyrum sive poenitentium: quid enim malorum aut isti non susceperunt ut abolerent, aut illi non tulerunt ut evitarent peccatum? Et merito: nam quid times? damnum fortunarum? peccatum malum est summe noxium quod integras familias, ut illam Ieroboami, evertit. Dedecus nominis? peccatum malum est summe turpe quod, si non transformat corpus ut Nabuchodonosori, tamen animam mutat: et quid tu malis? corpus habere porci an animam? punctum honoris in eo pone, quid de te Deus sentiat, non quid homines dicant. Hoc certum est, alterutrum peccatori esse inevitabile, aut confundere se aut confundi. Recedentes a te in terra

scribentur (Ier. xvII. 13). Legentur in pulvere qui, cum hodie tollitur a ventis, cras desinit in lutum. Omne dedecus et in peccato est et a peccato venit. Animi moestitiam times? summa venit a peccato, propter quod homo a Deo desertus relinquitur sibi, et indomitis affectionibus animi quae opprimunt cor: Impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest (Is. Lvii.20). Cor moeret, et licet domus sit splendida foris, tamen intus aeger est incola: Saul est testis peccatum malum esse summe triste. At denique mortem times ut Ochozias? peccatum malum est maius morte, et ille sapit qui mori poenitens quam sanari per scelus mavult : secus vitam utramque perdes, aut verius vives vitam, cuius taedio affectus quaeres mortem et non invenies. Comparetur peccatum et mors: quid boni aufert mors? bona fortunae; quid peccatum? bona gratiae ; quid mali infert mors? malum ultimum corpori; quid peccatum? malum ultimum spiritui. Insuper mors resurrectionis spem relinquit certissimam, peccatum tenuem solum ac dubiam: quid? adhuc te excusabis, et dices nollem peccare, sed cogit necessitas!

3. IGNORANTIA NATURAE, CIRCUMSTAN-TIARVM ET POENARVM PECCATI. Christus crucifixus peccatum tuum est, et tu deicida tum propter positam causam mortis Christi, tum propter frustratum quantum in te fuit effectum: hoc ergo peccatum sit contra te semper. Sed quoniam haec malitia ex sola fide est nota, peccati naturam ex dictamine rationis per fidem adiutae sic describo. Peccatum est petulans inobedientia commissa in re facili sive spectetur praeceptum in se, sive comparate ad promissam obedienti mercedem: et contra tantae maiestatis imperium, quanta est domini summe potentis, sapientis, sancti: et contra imperium tam serium, quale est tanto terrentis supplicio, nempe ignis aeterni. Porro circumstantias notus

versiculus habet: quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando; singulae malitiam aggravant. Poenas autem coelum, terra, infernus, et in coelo angeli, in terra paradisus, mons Calvariae, vallis Iosaphat, in inferno tot ac tanti damnati loquuntur. Ergo scito et vide quia malum in se, et amarum est in effectis reliquisse te Dominum Deum tuum.

S. II

RADICES IN VOLVNTATE

1. ALIA EST VOLVNTAS PERVERSA COrum, puta, qui ex impiorum principiis vivunt, et in quibus vel nimis exigua fides est, vel nimis magna spes. Nimis exiguam fidem dico illius, qui catechismum memoria quidem, sed intellectu vix tenet, sic ut propterea obvia tentatio sufficiat ad hominem non solum in dubia, sed etiam in apostasiam urgendum. Excitanda in tali est pia affectio ad fidem, quod fit si ostendas ex ratione sic,

uti docet fides, rem esse posse, et ex revelatione sic actu esse. Haec duo argumenta convincunt quod fides sit prudens, fides prudens autem non potest non virum prudentem bene afficere. Nimis magna spes autem in illis est, qui se putant impune peccare posse, sive quod Deus actionibus nostris non invigilet, sive quod patiens sit et tempus poenitentiae certo concessurus. Doceantur isti distinguere inter providentiam Dei politicam et supernaturalem seu divinam, itemque inter miscricordiam Dei et miscrationes : ita intelligent quod licet misericordia sit infinita, miscrationes tamen habeant certum numerum, mensuram, pondus: et capient cur Deus impios tamdiu toleret, nimirum quia nunc providentiae supernaturali ipse invigilat, naturalem administrari ab hominibus vult, administrationis tamen ipsi rationem suo tempore reddituris. Quod differtur non aufertur supplicium: igitur postquam vidimus ab ipso Christi latere latronum

alterum in orcum rapi, nulla potest spes prudens esse sine metu: unus ex geminis obtinuit veniam, ne desperes; solus, ne praesumas.

2. Alia est volvntas pigra, per quam fit ut conversionis media semper procrastinentur, ac demum negligantur. Ostendendum est talibus quomodo pia desideria occidant pigrum, et ipsa occidantur per moram: unde procrastinatio veniat, et quo ducat: quanta denique in procrastinatione et malitia et stultitia sit. Sunt qui cum excitantur de somno, in alterum latus se versant nolentes surgere, sive quod molesta sit lux, sive quod terreat frigus et calor teneat, sive quod lepida somnia obversentur animo, per quae fit ut piger amet somnum et excitanti se irascatur: haec indoles procrastinantium est. Urgendi sunt ut huic resolutioni, quae regula prudentiae est, generosum assensum praestent: quod aliquando faciendum est necessario et fieri potest hodie, fiat hodie. Dilatio

executionis bonarum resolutionum stulta est, et inter fatuas virgines pertinet anima quae vel semel dormit conscia sibi peccati mortalis, aeque ut inter stultos numeratur qui, quia putat periculum a furibus nullum imminere, aperto ostio somnum capit. Ah! ex casu pendet aeternitas: et si etiam casus non obruat te, si morbus lentior tempus ad usum Sacramentorum concedat, noli decipi: non est idem mori placide et mori bene; nam mori placide saepius turcae et ethnici visi sunt: comparatio etiam ad mortem tam sero suscepta suspecta est merito, si attendas quando ac quomodo fiat. Res seriae vix fiunt serio, cum necesse est festinare: saepe ad speciem fiunt. Accedit stultitiae malitia, quae in procrastinatione plane qualificata, ut vocant, reperitur: nam primum quae audacia est excipere, et Deo, cui sicut omni loco ita omni tempore tenemur servire, dicere: senex serviam, iuvenis non serviam! Deinde quae caecitas est miserrimam

status sui conditionem non agnoscere, non horrere! hodie ardet domus, et dicis: cras extinguemus incendium? praeterea quae impudentia? Deus offert hodie veniam, et tu dicis: post annum cogitabo! insuper quae vilipensio Dei? sic aestimas gratiam, sic iram metuis, quasi inimicum habere Deum nihil intersit! rursum quae sordities? Deo cui totam debes, partem vitae minimam eamque pessimam sacrare? tandem quae acedia est menses et annos inutiles vivere, et nulla lucri cessantis iactura commoveri? Ergo, si statutum est tibi aliquando converti serio, dic, quare non modo facis? quare non? quidquid movebit olim, iam urget nunc.

3. ALIA EST VOLVNTAS DEBILIS, quae facile cessat et resilit, cum occurrit paulo molestior difficultas. Tota conversio innititur uni principio: ne sis pusillanimis etiamsi relabaris: nemo errat stultius quam qui desperat post peccatum. Antea time Deum offendere; postquam

peccasti, spes medelae est nulla nisi a spe. Hîc arte utendum est: et postquam infirmum hominem ad usum orationis excitaveris ut intelligat desperare ipsum de se debere, non de gratia; docebis quomodo per experientiam intelligere possit quid valeant humeri, quid ferre recusent. Animabis igitur ut per diem primum, deinde per triduum, mox per octiduum a vitio cui assuevit abstinere proponat. Sic redibit in dominium imperiosa voluntas muliebriter carni concessum: unum noto sufficit ad victoriam, et consuetudo prava a consuetudine meliore superabitur. Sed in precibus totum est : ex tubarum sono cadit IERICHO, et aedificantur muri IERVSALEM.

S. III

RADICES IN APPETITY

1. Inclinationes innatae, seu temperamento propriae et per educationem vel auctae vel saltem non domitae. Huc facit usus examinis particularis qui, uti est facilis pro omni genere hominum, sic efficax contra omne genus vitiorum, si quidem seligatur recte materia, et teneatur conveniens modus. Materiam unum ex septem vitiis capitalibus, quibus nemo caret (sic tamen ut alter in plura, alter in pauciora propendeat) suppeditabit. Si dubitas cui prae ceteris pugnandum sit, cogita vel quid dicant homines de te, vel quid dicas tu de te ipso cum te accusas confessario tuo: hinc incipe et per gradus quidem, sic ut vitii primum effectus deteriores, et qui sub oculos cadunt ad scandalum, deinde leviores et internos exscindas: mirum nisi intra mensem sis liber. Quis nescit enim quid possit homo toto se intentus ad unum? igitur si unum est vitium, de quo debellando memoria cogitat, cuius malitiam intellectus examinat, in quo oppugnando voluntas desudat, fieri non potest ut diu caput efferat et facessat molestiam. Idem dicendum de vitiis ad quae temperamentum inclinat, ut melancholia ad suspiciones, phlegma ad acediam, sanguis ad amores et nugas, cholera ad superbiam et iram. Sed iam, postquam selegisti pugnae materiam, modum pugnandi cape. Primum mane propositum pugnae renova, et statue hac saltem die naturae aut vitio nihil cedere: nota, hac die saltem; nam quid futurum sit cras, abstrahes, ne apprehensa pugnae diuturnitas pusillanimem reddat. Deinde constituto tempore aliquid de vitii eiusdem natura et effectis, aut de virtute opposita lege, loquere, meditare. Postremum cum eius committendi occasio, periculum vel tentatio se movet, crede admoneri te ut agas contrarium; atque ita cum subit acedia, propter hoc ipsum prolixius ora; cum superbia et iactantiae cupido, sile et alium lauda; cum luxuriae motus, votum castitatis ad horam concipe etc. atque ita constanter age, neque vel a relapsibus terrearis, sed cito resurgens contra audacior ito: non potest fieri, tam serio conatui ut Deus non faveat.

2. Inclinationes acovisitae seu mali habitus per actus frequentatos contracti, quales maxime sunt consuetudo blasphemandi, consuetudo peierandi, consuetudo potandi, consuetudo rixandi, consuetudo procandi etc. Actus heroice contrarius hîc iuvat, uti in Magdalena et Augustino conspeximus. Aliud medium est exorare amicum tibi qui, quando consuetudini succubuisti, moneat et puniat te. Rursum aliud celeris confessio de relapsu, et quidem apud eumdem confessarium cum usu constante mediorum, quae ille praescripserit. Nempe militia est vita hominis, in qua nisi qui certaverit non coronatur. Quod si occasio mali extrinseca sit, nempe a loco, persona, officio veniens, scilicet vis est inferenda appetitui, et illud Salvatoris servandum: vel si oculus tuus scandalizat te, erue eum! nempe quando aliud remedium sufficiens nullum occurrit,

per quod occasio ex proxima in remotam mutetur. Ah! melius est, cum oculo uno intrare in coelum, quam duos habentem mitti in gehennam. Non vis salvari serio si vim tibi inferre non vis.

3. DECEPTIO PHANTASIAE. Omne peccatum aut ex cupiditate boni praesentis fit, aut ex timore praesentis mali: iam vero phantasia aut saepe fingit effectum bonum, cum certius secuturus sit malus, aut saltem bonum illud repraesentat maius vero, unde in eius desiderium appetitus supra modum accenditur: et contra minatur imminens malum cum nullum imminet, aut denique tale quod neque ethnici timeant. Itaque universa ars, qua emendatio vitae efficitur, in moderatione cupiditatis ac timoris consistit: et haec moderatio obtinetur per correctionem phantasiae, cui quando se movet dicat ratio: mentiris! non est bonum certum, aut certe non tantum, quod ex omissione peccati minaris. Ita velut affusa frigida cupido defervescet, et velut detracta larva quae pueros terret timor evanescet.

ARTICVLVS III

PVRGATIO AB AFFECTIONIBVS AD PECCATI MATERIAM

Materiam, circa quam peccatur, s. Ioannes (I. n. 16) triplicem statuit cum dixit: omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitae, quasi dixisset: quandocumque peccatur, per affectionem ad delicias, vel ad divitias, vel ad honores peccatur; non quod esse in deliciis, in divitiis, in honoribus peccatum sit, sed quod ad ista affici periculum ingens ferat. His affectionibus iniiciendum est fraenum, ne aut per excessum peccent aut per defectum.

§. I

MODERATIO AFFECTIONIS AD DELICIAS

1. Synt ocyli scopyli. Videre quae pulcra sunt, non est malum: sed affici

ad delicias oculorum, obtutum figere voluptatis causa, curiose examinare obiectum quod aspicis, sive hortus sit sive palatium sive theatrum sive imago sive persona, turbat animum, et morti fenestras aperit. Itaque Psalmista (exviii.37) orat: averte oculos meos, ne videant vanitatem! et lob (xxxi. 1) pactum fecit cum oculis suis, ut ne cogitaret quidem de virgine. Tu saltem, cum sentis ad intuendum obiectum aliquod te impetu rapi, impera moram oculis, neque te aut rapi sine, aut figi diu: esto dominus.

2. Sepi avres spinis (Eccli.xxvIII.28). Audire quae placent non est malum, sed affici ad delicias aurium, ad modulos musicos, ad narrationes curiosas ac novas, ad sermones blandos, facilem viam multis peccatis omissionum aeque ac commissionum pandit. Pravi magistri prurientibus auribus hac se insinuant cordi, et quo magis placent magis nocent. Expende quid et quos libenter

audias. Aures tuae sunt, selectionem impera: esto dominus.

- 3. PLYRES OCCIDIT GYLA QVAM GLADIVS. Comedere, bibere quae sapiunt non est malum, sed affici ad gulae delicias, in graves excessus et peccata caudata saepe hominem trahit cuiuscumque aetatis aut status sit. Nam cui vae? cuius patri vae? cui rixae? cui foveae? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his qui commorantur in vino et student calicibus epotandis (Prov. XXIII. 29,30)? Tu ergo etiam cum fames aut sitis urget, saltem moram et modum impera Gedeonis militum memor et sitientis David: esto dominus.
- 4. Lingva ignis est (Iac.III.6). Loqui quae oportet aut decet non est malum: sed affici ad garrulitatem, a solitudine abhorrere, conversationes amare sine discrimine vel personarum vel temporis, quidquid in buccam venit effutire solum ut loqui possis, gravium malorum origo est. Quantillus ignis

quantam silvam incendit! Igitur vide cui fidas, et neque omnia loquere, neque omnibus: pone custodiam ori tuo, et cogita dari tempus tacendi et tempus loquendi: esto dominus.

5. Corpus ovod corrumpitur aggra-VAT ANIMAM (Sap. IX. 15) si deliciis innutritur. Delicatus pusio non est natus ad res magnas gerendas, et qui ad somnum, ad quietem, ad ludiera, ad sanitatem, ad ipsam vitam nimis afficitur, nihil agit audacter, semper metuens ne noceat sibi. Quid? quod horror molestiarum molestias, cum omnes evitari non possint, intolerabiles faciat, citoque frangat corpus non assuefactum ad dura: robur extolerantia nascitur. Ergo ne vive molliter si vis diu vivere, et multo magis si pie. Perpetua bacchanalia amantes non amant Deum, et si mali servi non sunt, certe inutiles sunt. Qui boni sunt, sic utuntur hoc mundo quasi non utantur, scilicet delicias corporis admittunt uti medicinas, puta raro et parce: esto dominus.

S. II

MODERATIO AFFECTIONIS AD DIVITIAS

1. OVI VOLVNT DIVITES FIERI INCIDVNT IN TENTATIONEM (I.Tim. vi.9). Ingens periculum habet cupiditas opum in illis maxime qui desiderant cito ditescere. Avaro nihil est scelestius, divinum oraculum habet (Eccli.x.9), etiam anima illi venalis est. Ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, ex totis viribus pecuniam diligit: neque cum aetate deficit vitium, ut libido solet, sed crescit et nunquam dicit sufficit! Salomonis (Prov.xxx.8) oratio iuvat: mendicitatem et divitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria! item Apostoli (I. Tim. vi. 8) generosa resolutio: Habentes alimenta et quibus tegamur, his contenti sumus, et Christi (Matth.vi. 34) sapiens admonitio: nolite solliciti esse in crastinum.

- 2. DIVITIAE SI AFFLVANT NOLITE COR APPONERE (Ps.Lx1.11). Non est minus periculum in retinendis opibus quam in acquirendis: nimium prodigus malus est sibi, nimium tenax sibi et aliis quia et iustitiae et misericordiae facile negligens: prudens oeconomus expensas commensurat accepto, et cavet ne sit omnino nihil residuum; ne lucrum, quod iuste facere potest, cesset; ne damnum, cui medium honestum mederi potest, emergat invigilat sedulo : sed non ideo se ac suos famere cogit, non ideo in solvendis debitis moras ex moris trahit, non ideo male parta restituere negligit, non ideo religioni aut misericordiae subtrahit, quod aequitas postulat. Divitias ipse possidet non divitiae ipsum.
- 3. Dominus dedit Dominus Abstruit (Iob. 1. 21): ita vir bonus exclamat cum sive per tristem casum, sive per iniuriam hostium, sive per artes malevolorum, opum iacturam facit. Profunde nimis infixus est carni dens qui, cum extrahitur,

in eiulatum te adigit; haerentem leviter ludibundus eximis: ita num cor afixeris auro, experieris cum perdes; murmur, detractio, odium si movent se adversum auctores mali, intelligis quod fueris mancipium. Bonum consilium est ut te saepe, antequam casus feriat, serio pertentes quo animo malum, quod verosimile sit evenire posse, esses laturus: tela praevisa feriunt minus, et heroica praeparatio mentis victricem gratiam coelo evocat.

§. III

MODERATIO AFFECTIONIS AD HONORES

1. VT QVID DILIGITIS VANITATEM ET QVAERITIS MENDACIVM (Ps.IV.3)? Laus humana vanitas et mendacium est sive modum laudis, sive eos qui laudant, sive id quod laudant spectes. Si de modo laudis agamus, laudaris voce vel calamo; atqui nihil brevius voce, nihil inutilius litera. Si id quod laudatur attendimus, laudari audimus iam bona fortunae,

opes, sanguinem, domum, vestes, hoc est, res quae sunt nostrae, sed non sunt nos, et propter quas etiam equus laudetur: iam bona corporis, puta formam, robur, agilitatem, et haec per eiusmodi comparationes, ex quibus apparet satis quod illa laus brutorum sit non hominum propria: iam bona animi, nempe ingenium, scientias, virtutes, ex quibus laus ingenii laus rei alienae est, laus scientiae modicissima, laus virtutis incertissima est. Si postremo in eos, qui laudant, oculum coniicis, vel de plebe sunt quam tu contemnis et dignam contemptu putas, vel sunt supra plebem, et nonne aut falso laudant a rumore vel affectu decepti? aut ad speciem laudant, et nempe ut vel sibi prosint vel tibi illudant? aut inconstanter laudant, cras tantumdem vituperaturi. Aut denique varie loquuntur, et alii dicunt te bonum esse, alii negant? ergo sapienter Democritus dixit: unus mihi pro populo est, et populus pro uno.

O si laudari appetis, a Deo et angelis appete: ille quem laudat, vere laudabilis est; isti quem laudant, vere laudatur laude quae aestimatione tanto maiore est digna, quanto plus angeli et dignitate et numero super homines eminent. Ah! ab angelis et a Deo laudari velle, hic appetitus est verae laudis, in qua vir sapiens punctum honoris ponat. Corrige phantasiam, et laudem veram a falsa distingue; cessat amare formam pictam qui videt veram.

2. QVI GLORIATVR IN DOMINO GLORIETVR (II. Cor. x. 18). Hace medicina contra iactantiam prodest, quae est vitium inanis gloriolae appetitui proprium. Qui laudari cupit, iactat bona, mala, vana, ubique umbram captans, aurae popularis mancipium uti Pharisaei fuerunt. Origo iactantiae vana complacentia est, finis ambitus vanae laudis, effectus multae culpae et graves poenae. Experti sunt David, Ezechias, Nabuchodonosor etc.: gloriam apud Deum atque

homines iactantia sustulit. Ergo noli tuba canere: vis non latere? age magna et tace: facta clament. Moysen imitare, splenduit et nescivit, et postquam intellexit se texit.

3. NESCITIS QVID PETATIS qui honores petitis. Multum peccatur in appetitu honoris per arrogantiam, multum in usu per praepotentiam. Omnis potestas in alios a Deo est. Qui igitur non vocati a Deo, sed ficto iure sanguinis, spe lucri, auctoritate patroni etc. arrogant sibi dominium in alios, occulte affectant tyrannidem, et volunt imperare sine iure. Diabolus istos super pinnaculum statuit ut praccipitet: finis et media appetitum honoris corrumpunt. Iam in usu quantum peccatur nimis agendo pro tuenda auctoritate? quantum nihil agendo pro iustitia et caritate? Dominari ut domineris solius est Dei, tu dominaris ut servias, praees ut prosis, magnus es ut parvos iuves. Putas officii tui esse spectari? Candela super candelabrum ponitur ut

luceat, vestis non facit regem nisi in praesepi. Ah! sicut omnis potestas a Deo, ita sub Deo est: vae illi qui vicariam potestatem vel sine voluntate principalis sui sibi arrogat, aut contra instructionem exercet! poenam pro munere poposcisti, infelix: et eheu! quot hodie sedent ad dexteram in regno huius mundi, qui in fine mundi ad sinistram stabunt!

ARTICVLVS IV

PVRGATIO A PECCATIS VENIALIBVS

De peccatis venialibus loquens Apostolus (I.Cor. 11.12) tria genera distinguit, et alia ligno, alia faeno, alia stipulae comparat. Nempe prout pro maiore vel minore malitia breviorem vel longiorem ignem in purgatorio accendunt, eo quod alia per petulantiam, alia per consuetudinem, alia per impetum committantur. Singulis invigilandum.

§. I

DE PECCATIS QUAE FIUNT PER PETULANTIAM

1. OVI SPERNIT MODICA PAYLATIM DE-CIDET (Eccli. XIX. 1). Spernere dicitur qui agit petulanter et quasi per risum, sciens et volens, id quod Deo displicet. Talia peccata semper gravia sunt, quia pugnant contra reverentiam tantae maiestati aliquid imperanti debitam: saepe dubia sunt quia a peccato gravi non nisi per parvitatem materiae differunt, in qua facile fit excessus, et ad confinia mortalis malitiae non sine temeritate acceditur: facile mortalia fiunt, quia Dei liberalitatem constringunt, timorem et pudorem duo animae propugnacula evertunt, concupiscentiae vires roborant, mundi et daemonis insultibus exponunt, conscientiae teneritudinem opprimunt. Morbos ultro sibi accersens quamdiu mortem arcebit?

- 2. Nec timet nec amat Devm qui peccare deliberate non horret, nam si timeret, caveret displicere; si amaret, studeret placere. Non inutilis solum et piger, sed nequam est servus talis et dignus expelli; nam sic comparatus cum sit ut velit sola mortalia fugere, aut iam reus est peccati gravis etiam nesciens, quia non vult se inspicere; aut facile reus erit et ab obvia tentatione sternetur, cum non habeat intra se fulcrum quod spiritum labantem sustentet. Vir bonus ergo in hac resolutione immobilis est: volo quam remotissimus esse a peccato mortali.
- 3. Nolite locum dare diabolo (Eph. 1v.27) sapienter Paulus monet: totus illabitur serpens animo si capiti rimam facis; vafrities tentatoris est ad parva allicere, ut paulatim ad graviora assuefaciat: primum ex lapidibus panes vult, deinde praecipitium postulat, denique idololatriam: primum necessitatem praetendit, deinde securitatem promittit,

denique cupiditati aperte velificatur. Nempe nemo repente fit pessimus uti nec optimus, et ascendere et descendere solemus per gradus.

S. II

DE PECCATIS QUAE FIUNT PER CONSUETUDINEM

1. Septies cadet ivstvs quin cesset esse iustus (Prov.xxiv.16), immo et resurget celeriter, quia non cecidit petulanter: si tamen per incuriam cadendi consuetudinem contrahit sine ulla sollicitudine pro minuendo numero lapsuum, quae erit talis animae facies coram Deo? inspice vitae sic actae speculum, et videbis qualem videt te Deus pallidum, horrentem macie, ulceribus obsitum, languore marcentem, et denique spirans cadaver.

2. Effective vis? haec incuria Deo nauseam provocat, animam ad suscipienda pro Deo grandia facinora ineptam

reddit, proximo, cui opem debemus, contemptibilem facit, profectum sistit, gravibus poenis obiicit. Reatus purgatorii incurritur facile, quod auctoritas et ratio; sed difficulter suffertur, quod poenarum natura ac diuturnitas probant.

3. Remedium in vigilantia et ordine habes. Vigila ut intelligas cuinam malo magis assueveris, et quae sit mali radix intus, occasio foris; hîc iuva. Sed iuva per ordinem sic ut primum illa peccata extirpes, quorum consuetudo plus nocet aedificationi, et cadit sub oculos, vel maius periculum creat, uti est consuetudo male orandi, consuetudo carpendi vel murmurandi, consuetudo se et sua iactandi etc. in his oscitantiam fuge, et fac tibi vim.

S. III

DE PECCATIS QUAE FIVNT PER IMPETUM

1. In myltis offendimys omnes (Iac. III. 2). Nec enim fieri potest ut homo

non sit homo, hoc est ut semper ita sit sibi intentus et fortis, ut nunquam aut ignavia aut negligentia semi-deliberate subrepat. Interest ut ipsis defectibus ad profectum, sicut rustici fimo ad pinguedinem agrorum, utamur.

- 2. ISTAE OFFENSAE DOCENT QVI SIMVS. Disce mortificatas forte affectiones tuas esse, mortuas non esse; noli fidere: disce qui sis ex te; nam ex fructibus arbor noscitur: disce quam non mirari debeas te et tua; etiam quae colitur terra, fert spinas ac tribulos.
- 3. ISTAE OFFENSAE NON DEBENT NOS NIMIVM CONTRISTARE. Die Deo: ecce in iniquitatibus conceptus sum (Ps. L. 7); peccavi! doleo! deprecor! miserere mei Domine, quoniam infirmus sum (vi. 3). Tale suspirium veniam meretur, nec animum deiicit: fortis viri est post casum alacrius surgere.

ARTICVLVS V

CVRA CONSTANTIAE IN BONA MEXTE

Tres affectus constantiam pariunt, dolor, timor, amor. Sic prodigus (Luc.xv) in se rediens cogitat quid amiserit; quanti mercenarii abundant panibus! ecce dolor et nausea de statu vitae praeteritae: expendit qualis sit: ego autem híc fame pereo! ecce horror vitae praesentis et timor malorum maiorum: cogitat qualis esse possit si redeat ad patrem: surgam, ibo, dicam, fac me! ecce amor vitae novae et patris, qui animat ad resolutiones heroicas. Sic itur ad astra.

§. I

NAVSEA VITAE PRAETERITAE

1. Mylta mala feci! Accipe librum (annalium vitae tuae) et devora illum, et faciet amaricari ventrem tuum (per dolorem), sed in ore tuo erit dulcs

tamquam mel (Apoc.x.9) per confessionem. Vel inspice speculum: A planta pedis (per omnes sensus) usque ad verticem (in potentiis animae) non est in me sanitas: vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata (Is.1.6). Vel fac Deo confessionem generalem velut si faceres sacerdoti: sta coram coelesti curia uti Publicanus a longe, vel uti Nabuchodonosor inter bestias, vel uti Adam sub foliis, vel uti Prodigus inter porcos: dic non sum sicut ceteri hominum! alii sunt devoti, fortes, temperantes etc. saltem in uno solum genere rei; ego? ah! vidi monachos, non sum ego monachus! immo vidi haereticos, vidi ethnicos, legi etc. ego vero si procedo per praecepta, sum hypocrita, sum idololatra, sum moechus, sum fur, sum latro etc. Quis audivit talia horribilia, quae fecit nimis virgo Israël (Ier.xvm.13)? Talis vita mea, numquid vita? o patiens Deus! factus sum sicut columba seducta non habens cor!

- 2. PARYM BONI FECI! David vir fuit secundum cor Dei: ego? ecce annos viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta numero; ut quid occupo terram? intra sex dies creatus est megacosmus, in microcosmo hoc adhue hodie est qualis creata est, terra inanis et vacua, cum tenebris super faciem abyssi! videns Deus quae feci, num videbit bona valde? quid feci coelo dignum? si hodie morerer, in qua classe sanctorum me ponerem? quae ex octo beatitudinibus erit mea?
- 3. Hoc IPSVM QVOD FECI BONVM PARVM BENE FECI. Semper bona mixta sunt malis, quia vel initium, vel medium, vel finem corrupit vitium. I nunc et gloriare de virtutibus tuis: ah! quasi pannus menstruatae universae institiae (Is.lxiv.6)! oculi Domini lucidiores sole vel atomos detegunt: igitur, Si iniquitates observaveris Domine, Domine, quis sustinebit (Ps.exxix.3)?

S. II

HORROR RELAPSVS

1. Considera Mortey . Mors est finis temporis, et nescis quando; est initium aeternitatis, et nescis cuius. Finis venit temporis, venit finis totius sive comoediae sive tragoediae : iam nunc finis super te citius quam tu putes : fides, ratio, experientia convincit. Ergo, quae tibi in rebus tuis solet esse ultima cogitatio, semper sit prima: quid postea? non sit haec summa cura feliciter vivere, sed haec feliciter mori. Felix vita quid prodest nisi mors felix sequatur postea? lege exosa epitaphia: vixit! iacet! fuit! hae tristes voculae dicent quam sit infelix huius vitae felicitas. Ergo tu sic vive ut, cum veniet mors, non sit opus orare inducias, sed possis sine mora cum Aloisio cantare: laetantes imus! laetantes imus! si lamentaberis: siccine separas amara mors? nempe ideo lamentaberis, quia nunc vel nimis affixus es

tempori et rebus quae sunt in tempore, vel male abuteris tempore, et ad alia omnia quam oporteret. Hi duo fontes mare amarum implent, quo mergitur moriens, cum videt periisse falsum bonum quod amabat in tempore, et periisse ipsum tempus, quod ad consequendum verum bonum debebat impendi. Fuit tempus! et tempus non erit amplius! o suspiria acerba!

2. Considera indicium. Nihil est certius processu, nihil incertius sententia. Processus non, uti pictores rudibus exhibent, sed velut in radio fulguris summarie instituetur. Haec veritas ita certa est quam certum est quod istum processum nec Deus possit omittere, nec homo effugere. Nempe existit creator mundi, ergo et gubernator, ergo et legislator, ergo et iudex, ergo et iudicium: non in hac vita, in qua videmus bona et mala esse bonis et malis communia, ergo in altera vita. Atque in hoc iudicio faventem sententiam sperare quidem licet, sed

non sine metu quia bona conscientia, utut sit innocentiae testis probabilis, non tamen omni exceptione est maior: incerta sententia est, quia qui iudicabit Deus est, coram quo non valet excusatio, uti Adam putavit: qui iudicatur est homo qui facile se decipit, uti Pharisaeus: de quo iudicabitur sunt actus occulti et maxime omissiones, quarum memoria villicum iniquitatis quam torsit! Scilicet ad malignum lumen candelae mortualis inspiciemus librum rationum, et computum accepti atque expensi accuratius quam modo expendemus, maxime cum praeter librum conscientiae etiam Crucifixus proferctur, in quo tamquam in libro scripto intus per exempla, foris per praecepta totum continctur unde mundus iudicetur. Tolle, lege! totum legis quod et damnare et salvare te potest. Nunc Icsus est Nazarenus, floridus, amabilis; verba vitae vel moriens loquitur: at tune non dicet: ignosce! mecum eris! ecce mater! sitio! sed ex agno in lconem

versus et regem Iudaeorum, hoc est rebellium servorum agens clamabit: quare me dereliquisti? consummatum est! discede a me; cheu! quam erit horrendum incidere in manus Dei viventis! Ergo sicut in die honeste ambulemus, nempe sicut in die iudicii faceremus, et coniiciamus nos in manus Dei morientis, et dicamus: Iesu! esto mihi Iesus! nuuquam eamus cubitum quin simus memores iudicii cum gemitu: delicta mea pavesco, et ante te erubesco! effectus erit ut nunquam deinceps superbi simus, nunquam pigri, nunquam audaces. Timebimus iudicem, et hie timor nos liberabit ab omni timendo.

3. Considera infernym. Oculis corporis si intucris, locus est ubi nullus ordo vel inter tempora vel inter personas vel inter actiones, sed sempiternus horror inhabitat: si oculis mentis, est locus tormentorum sine modo, sine numero, sine mensura: si oculis fidei, est locus paratus diabolo et angelis eius, unde nulla redemptio. Quis autem veniat in hunc locum nescimus: securus est nemo, quisquis sit, vel si sanctus sit: plus non requiritur, quam 1. ut incidas in peccatum mortale; 2. ut in hoc statu obruaris a morte. Utrumque heu! quam facile contingit, praecipue cum considero quod detur mensura peccatorum, et mensura gratiarum. Vae mihi si forte gratiam criticam negligo! miseri damnati in die iudicii quid videbunt? quid dicent? quid audient?

S. III

AMOR VITAE NOVAE

1. VITAM NOVAM MOLESTAM ESSE FINGET MEMORIA CAEPARVM. Irascere et erubesce! duo affectus ira et pudor hanc memoriam enervant ut nocere non possit. Pudor quod mancipium fueris carnis, mundi et daemonis, tu homo ad omnia summa natus! vah! cognosce dignitatem originis et finis tui: compara cum vilitate servitutis in lateribus ac luto;

erubesces. Ira quod idem iugum subeundi impetus moveat se, mere propter ollas carnium et cucumeres. Adeo deliciae sensuum sapienti sapere plus quam deliciae spiritus possint? aeger est quem appetitus spurius vexat.

2. DIFFICILEM REDDET LANGVOR PV-GNAE CONTRA TENTATIONES sive externas sive internas, quae non deerunt: nam militia est vita hominis, et creaturae teste Sap. (xiv. 11) in odium Dei factae sunt (per malitiam daemonis) et in tentationem animabus hominum, et in muscipulam pedibus insipientium: ergo praepara animam ad probationem, ad exercitium, ad meritum, Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad praelium, et digitos meos ad bellum (Ps. cxLIII. 1) duo genera armorum suppeditat, ad quae omnia revocantur: vigilate et orate. Vigilate ne detis locum diabolo sive occasioni et periculo vos temere exponentes, sive per vitium curiositatis suggestioni auscultantes: principiis obsta, ut facis si

scintilla in vestes incidat. Si times consensum, sensui ne insistas: quod si molestior redeat tentatio, ut impudens musca solet, irascere et incipe orare: orate! oratio gladius s. Michaëlis est, quis ut Deus! non est alter similis ei: neque adeo praesentius remedium, quam in pugna intentis in coelum oculis cum s. Stephano Iesum stantem contemplari, cum suspirio Deus in adiutorium! sic animaberis, ut novam jures obedientiam Deo cum tentatoris contemptu, qui sic non iam tentator ad malum erit sed admonitor ad bonum, scilicet ut repente pro actu malo, quem ille postulat, ponas actum bonum directe contrarium. Ecce hoc est facere cum tentatione proventum.

3. Tristem faciet ariditas et taedivm in exercitus piis. Dura! ex die in diem te falle et anima: Deus enim consolator veniens veniet et non tardabit, ut introducat te in cellam vinariam, ubi ordinet caritatem. Interea uti virgo sapiens, cum moram facit sponsus, cave ne tibi oleum desit unde ignem lampadis alas. Ales autem 1. humilitate quod indignus sis blanditiis filio propriis; admissum esse pro mercenario satis est. 2. obedientia erga animi arbitrum, ad quem veluti ad Ananiam cum Paulo te missum credas, et ex cuius consiliis totus quantus pendebis. 3. varietate occupationum, et praecipue usu frequente precum iaculatoriarum. Hoc unum praeceptum pro millibus est: experientia docebit quam suave sit ex illo vivere.

Atque hic finis esto viae purgativae per quam declinamus a malo, et in cuius termino tunc te stare intelliges, cum senties animi pacem ab affectionibus malis ita ut nulla te valde turbet, licet hinc inde se aliqua moveat. Inde per subacta sic vitia procedimus in viam illuminativam ad faciendum bonum.

CAPVT III

PRINCIPIA VIAE ILLYMINATIVAE

ARTICVLVS I

REGVLAE GENERALES

Postquam cessavimus affici ad malum, curandum est ut afficiamur ad bonum, quippe cui non diu inhaerebimus nisi delectet. Cum autem voluntas non amet bonum nisi intellectus quanti sit edocuerit, necesse erit intellectum singulari cura excolere ut bonum falsum a vero et parvum a magno distinguat, nec ultra permittat ut phantasia se voluntati obtrudat pro duce in via ad veram beatitudinem. Vera via est quam illuminant lumen rationis, lumen fidei, lumina singularia, quibus Deus saepe animam devotam invitat ad se; sequamur: qui sequitur rationem, non impetum, homo est; qui fidem, christianus; qui lumina vocationi propria, sanctus: atque hoc est, quod dixit Christus (Io.vui.12): qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Ex hoc principio regulae ducuntur quas legis.

S. I

REGVLA PRIMA

NIHIL AGE EX IMPETV

1. PRVDENTIA VETAT. Nam quid est ex impetu agere? est agere sine consilio non quod decet sed quod placet, agere quod passio imperat. Qui autem sic agit, plurimum perdit temporis male agendo, cuius eum sero poenitebit; nihil agendo, hoc est res inutiles et nugas tractando, quod pueri centum annorum solent; aliud agendo, sive talia quae ad officium et statum non pertinent, cum perpetua levitate et inconstantia, sic ut semper agant aliquid et nihil peragant. Ordo, bonus ordo huic malo medetur : bonus autem est quo statutum quotidie tempus tribuitur corpori, et non nimium; statutum animae, nec nimis parum; statutum negotiis seriis sive liberis sive necessariis quantum exigunt. Sic vivere, est ex ratione, non ex impetu vivere.

- 2. Temperantia prohibet. Neque enim temperans dici potest, cui passiones non obtemperant; immo quem nullo exspectato imperio, veluti imperitum equitem equus indomitus, per impetum rapiunt quo lubet. Temperans moderatur cupiditatis fervorem, fraenoque contracte dicit exspecta! videamus quo ducat via in quam proruis: saepe enim Est via, quae videtur homini iusta; novissima autem eius deducunt ad mortem (Prov.xiv. 12) et Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia (xii.15).
 - 3. Honestas postvlat. Nemo enim etiam coram hominibus despicabilior est quam suarum passionum mancipium, quale est qui ex impetu vivit. Ipsos ethnicos huius dedecoris puduit, eo quod homo huiusmodi de genere suae definitionis plus quam de differentia participet. Sed sunt quibus hoc vitium a natura

cst insitum, vel a consuetudine firmatum; adhibeant isti examen particulare, et assuescant vitae reflexae. Vitam reflexam voco exercitium considerationis, per quam, cum forte egisti cuius te poenitet, in te regressus expendas passionis, quae te abripuit, initium, progressum et finem sive effectum. Sic incipies notare offendiculum cui impegisti, et cautius incedes; nec erit deinceps opus totics ingemiscere illud insipientium non putabam! aut illud utinam non fecissem!

§. II

REGYLA SECVNDA

VIVE EX FIDE

1. VIVERE AD SPECIEM EST IVDAICE VI-VERE. Iudacorum hace summa cura fuit, caeremonias externas observare ad apicem, id quod hodierni politici faciunt plus anxii ut christiani videantur quam ut sint; atqui hoc non est vivere ex fide, sed ad opinionem, seilicet ne hominibus displiceas. Tu vero hoc seito: nisi abundaverit iustitia tua plus, non intrabis in regnum coelorum.

- 2. VIVERE EX RATIONE EST PHILOSOPHICE VIVERE, et scilicet ex regulis honestatis naturalis, quae postulant ut viri honesti nomen, et boni civis gloria cordi sit nobis. Non vitupero, sed homo qui sic vivit denique verus homo est, sed nihil praeterea. Prudentiae studet, fugit otium, odit voluptates, misericors est, administrat iustitiam, mores ad omnem urbanitatem componit, in prosperis modeste, in adversis fortiter agit: quid tum? nonne et ethnici hoc faciunt? igitur nisi abundaverit iustitia tua plus, non intrabis in regnum coelorum.
- 3. VIVERE EX FIDE EST SVPERNATVRA-LITER VIVERE, hoc est vivere vitam internam ex principiis supernaturalibus sive revelatis per fidem. Vita externa communis est fere cum aliis; ut communia non agamus communiter, vita interna efficit; et hane qui vivit, dicitur Scripturae

phrasi ambulare coram Deo, quod est ambulare in memoria Dei praesentis et intuentis cor; vel ambulare cum Deo, quod est ambulare in exercitio affectuum erga Deum: quod qui facit, cum Noë et Abraham iustus perseverabit etiam inter summa pericula, et perfectus evadet etiam inter gravissima impedimenta. O ut vitae internae pretium aestimaremus! nisi ex fide vivas, ipsae virtutes quid sunt? cassae nuces, arbores steriles, telae aranearum. Potes esse bonus miles, bonus politicus etc., sed non ideo es bonus christianus: ambulando cvadis, sed ambulando cum Deo.

§. III

REGVLA TERTIA QVIDQVID EX FIDE AGIS AGE CVM AFFECTV

1. AFFECTVS EST ANIMA ACTIONYM. Frigide agitur quod agitur sine affectu; uti terra sine aqua, sic aret cor, nec nisi fruges exsuccas profert: scilicet non sine

causa voluit Deus nos affectibus agi, modo ad bonum agamur. In hoc consistit
tota synopsis perfectionis, curare ut cesses affici ad malum, et incipias affici ad
bonum; et hoc est restitui in statum primae innocentiae, ubi iucunde subiiciebat se caro spiritui, et spiritus Deo. Huc
si perveneris, de perseverantia securus
ero; secus dicam nullum violentum diuturnum; hodie vinces, cras vinceris; hodie imperabis affectui, cras affectus tibi.
Nec tamen volo ut apathes et stoicus sis;
affectus imperantes improbo, imperatos
probo.

2. Non est difficile agere cvm affectiv. Nam cur affectus ad malum vigent? non credo quod temperamentum in causa sit, uti homines pigri pro suac segnitici excusatione praetendunt: temperamentum enim inclinat quidem ad affectus hos magis quam alios, sed affectus ipsi indifferentes sunt ad obiectum bonum vel malum, et indifferentes ut vel ad phantasiae vel ad intellectus

imperium se movcant. Moventur enim ab opinione boni et mali vel veri vel phantastici. Ergo industria corrigere et ordinare volentis affectus suos consistit in hoc ut corrigat phantasiam, et bonum verum ab apparente (idem de malo dic) discernat, nec sinat se a sensibus, aut a praeiudiciis, aut ab exemplis veluti cadaver a torrente deorsum rapi. Muta obiectum: ita ipsum temperamentum optimum erit instrumentum virtutis: inclinaris ad superbiam: veram excellentiam appete, et ipsum contemptum appetes, quippe qui medium est ut crescas in gratia apud Deum, in qua verae excellentiae ratio consistit: timidus natura es; time verum malum, et ipsem mortem non metues, quippe quae medium est ut peccati periculum evadas, in quo uno veri mali natura reperitur: ad iram te pronum esse aut ad amores advertis; ama summe amabilem, et irascere tibi si non amas ut decet. Idem de avaritia, de invidia, de audacia, de spe, de cupiditate dicendum cst: obiectum muta, et erit pax cordi, immo omne gaudium erit.

3. Praxis agendi cvm affectv in exer-CITIO FIDEI SPEI ET CARITATIS EST SITA. Nam totius vitae nostrae compendium tria verba habent: orare, laborare, pati. lgitur ut vivas ex fide, et quod agis cum affectu agas, huc omnem curam impendas oportet; ut ores cum affectu, labores cum affectu, patiaris cum affectu. Hoc vero ut praestes, necesse erit persuadere intellectui quantum bonum sit in orando, laborando et patiendo, et quam nullum malum vel leve incommodum: sic enim ad ista afficietur voluntas et cessabit horrere. Porro argumenta, quibus evincas quod cupis, unde certius afferes quam a fide, spe et caritate? Fides ostendit quanti sit aestimanda oratio, quanti labor, quanti aerumnae pro Deo susceptae, quamque nullae sint obiectiones quas caro, mundus et daemon formant: spes fructus enumerat, caritas motiva exaggerat. Spes dicit: ora ut

obtineas gratiam, labora ut colligas meritum, patere ut augeas gloriam. Caritas instat: ora quia Deus hoc exigit, labora quia mundus indiget, patere quia coelum meretur. Breviter, ut hilariter fiant quae fiunt, excitanda est in voluntate pia affectio sicut in fide fit: nascitur autem affectio ex aestimatione boni quod est in re vel speratur ex re, hoc est ex quia et ut, si tamen prius correcta fuerit phantasia, et reiecta sint praeiudicia quae alacritatem impediunt. Distinctius agemus de singulis.

ARTICVLVS II

REGVLAE BENE ORANDI

Tres modos orandi s. Ignatius docuit pro diverso animarum statu, puta incipientium, proficientium et perfectarum accommodatos. In singulis initium, medium et finem observat, initium ne oratio fiat ex impetu sed ex flde, medium

ut fiat cum affectu, finem ut oremus reflexe. Explanemus ut aestimemus et afficiamur.

§. I

PRIMVS MODVS ORANDI

1. FORMA PRIMI MODI ORANDI EST SI-MILIS EXAMINI, et nempe initium fit ab affectu gratitudinis ex commemoratione alicuius beneficii divini, cuius magnitudo in textu Scripturae expenditur per circumstantias, quas verba textus per secundum modum orandi postea explicandum exposita complectuntur, uti exemplum docebit. Medium tenet ipsum examen, in quo varietatis gratia varie te inspicies, et nempe iam per septem capitalia vitia, iam per potentias animae, iam per decalogi tabulas ibis ut videas tum qui sis, tum quae sit origo malorum quae in te sunt: nec enim multum prodest dicere: hodie iterum impatiens fui; sed prodest indagare unde impatientia nata sit, ex superbia, an ex avaritia, an

ex gula etc., ita tollitur radix morbi. Finis fit per actum contritionis rursus ex textu per secundum modum orandi expenso; vel si mavis, per parabolam evangelicam tibi applicatam, e. g. de filio prodigo, de arbore sterili, de servo pigro, de virginibus fatuis, et quae sunt eiusmodi.

2. Finis et frectes est gemines, pur gatio animae et utilior confessio peccatorum . Purgatio efficitur , quia per frequentem inspectionem sui et occasiones externae peccatorum et radices internae deteguntur: si quis semper peregrinatur, nescit quid siat domi suae vel a suis vel ab alienis: quomodo sanctificabitur? examen speculum exhibet, in quo quotidianas labes sic vides ut deleas. Confessio, quae alias nec distincta esse solet et a multis quasi per verba impressa fit atque cum dolore frigido, per examinis usum fit facilis et clara, et ex frequenti dolore magis meritoria. Lavabo ergo, ait David (Ps. v1.7), per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. O salutares lacrimae! atque est hic tertius fructus, nunquam quod dormias in statu peccati gravis: beatus servus quem invenerit Dominus sic vigilantem!

3. PRAXIS IN EXEMPLO SE EXHIBET, CUius usus vel quotidianus esse potest, vel pro praeparatione ad confessionem, vel quandocumque compunctionis spiritum excitare desideras. Pro affectu gratitudinis oratio dominica servit, cuius septem petitiones pro septem hebdomadae diebus septem beneficia exprimunt, nempe creationis, praedestinationis, talentorum naturae, sustentationis, reconciliationis, praeservationis a tentationibus et liberationis ab innumeris malis quibus alii premuntur. Materia examinis sunt 1. peccata cordis, oris et operis, 2. praecepta decalogi, 3. quinque talenta, 4. septem vitia capitalia, 5. quinque sensus, 6. imago Crucifixi cum antithetis, 7. tria verba, quae vitae humanae synopsis sunt

orare, laborare et pati. Pro actu contritionis iterum septem petitiones serviunt, quippe quae alium ac alium titulum dolendi exhibent. Atque ad hanc methodum possunt alia ac alia examina formari, et primus modus orandi aliis ac aliis precibus applicari, praecipue in usum rudium, qui ad alium meditandi modum, sive orandi cum affectu diversam praxin fere incapaces sunt. Sed hoc notandum est bene ut qui hac methodo uti cum fructu volunt, haec examina noninstar orationis vocalis decurrant, sed determinent sibi tempus, quod moram patitur e. g. quadrantem horae, in quo lente atque cum seria applicatione animi singulas voces ruminentur, et in prima parte indulgeant tempus aliquod attentae ponderationi propositi beneficii ad excitandum affectum gratiarum actionis, in secunda numerum, radicem et occasiones lapsuum cum affectu confusionis, in tertia motivum doloris expendant cum vehementi applicatione ad affectum poenitentiae. Ita sequetur effectus quem cupimus.

§. II

ALTER MODVS ORANDI

1. FORMA SECUNDI MODI ORANDI EST SIMILIS MEDITATIONI. Nempe seligitur oratio aliqua, e. g. dominica, vel etiam textus Scripturae; et circa illum tres animae potentiae exercentur ita ut vel in singulis verbis, vel saltem in singulis versibus per moram examines varios sensus quid velint et quid non, quod est memoriae: circa illos sensus varias doctrinas eruas, discurrendo vel quae veritas inde sequatur, vel quanti sit quae continetur, quod est negotium intellectus: inde variis indulgeas affectibus qui se movebunt ex reflexione ad te, quomodo circa doctrinam expensam te habueris, habeas, habiturus sis; ubi omnia affectuum genera per tria O complector, sic ut exerceas te optando, ut tempus praeteritum doctrinae illi dil gentius impendisses; hinc enim sequitur accusatio sui, pudor, deprecatio etc. deinde offerendo novam resolutionem de praesenti, illiusque motiva enarrando, quae iterum varios pios
motus excitabunt nascituros in amplexu
boni propositi cum reiectione obiectionum, et desiderio imitandi exempla sanctorum; denique obsecrando auxilium
pro tempore futuro, idque ex triplici incitamento 1. propter miserias proprias,
quas circa propositam materiam iuvat
exponere, 2. propter merita Christi et
sanctorum huc pertinentia, 3. propter
ipsius Dei gloriam inde secuturam. Ecce
hoc est orare sapide.

2. Finis et fryctys est ingens incrementym virtytym, quippe quod non alio medio facilius curatur quam frequenti exercitatione affectuum, quibus conservatur et alitur alacritas animi et fervor spiritus; quo vigente nulla difficultas est horrida homini. In meditatione autem exardescit ignis quem flumina non obruunt, atque hic fructus est universalis. Singulares sunt 1. consuetudo orandi attentius preces consuetas; si quis enim semel aut iterum orationem dominicam, salutationem angelicam, psalmum Miserere etc. hac methodo expendit, bonae inspirationes et affectus postea etiam cursim recitanti se ingerent, sic ut oratio vocalis nunquam sit futura pure vocalis; 2. affectio ad res spirituales, nam fugiet taedium, et labor orationis dulcescet cum gustabis quam suavis sit Dominus; gustabis autem cum verba illius masticabis; habent manna absconditum; 3. mirabiles et altissimi sensus de rebus fidei, quas huic methodo assueti multo aliis quam ceteri oculis aspiciunt, quia profundius penetrant : artis pictoriae peritus imaginem integris horis contemplabitur, quam alius vix aspicit, explodenti dicet non habes oculos meos.

3. Praxin in tribvs exemplis ostenno, quorum primum exhibeo in textu Scripturae historico, quales etiam parabolici esse putandi sunt; alterum in dogmatico qui dogma fidei vel doctrinam moralem inculcat; tertium in pathetico, qui exprimit aliquem affectum personae probae vel improbae divinae vel humanae: nam ad haec tria genera omnes textus revocari possunt. Vsus methodi esse potest quotidianus, si quadrantem saltem orationi mentali impendas; hebdomadarius, cum audiendae concionis aut occasio aut lubedo non est; menstruus, ante et post sacram communionem. Materiam suppeditabit vel textus fortuito se Scripturam inspicienti obtrudens, vel evangelia de tempore, vel psalmi, vel, quod minus eruditis magis suadendum est, libellus de imitatione Christi . Sed exempla demus.

EXEMPLVM PRIMVM

IN TEXTY HISTORICO

DEVS ANGELIS PECCANTIBUS NON PEPERCIT
(II. Pet. 11.4)

Textus agit de lapsu angelorum, et singulae voces pondus habent. Deus, non

tyrannus, angelis tot et talibus, peccantibus semel tantum, non pepercit nec in aeternum parcet. Haec, et plura memoria recolit.

Intellectus expendit quae conclusio sequatur ex hac praemissa: nempe angelis Deus non pepercit; ergo nec mihi parcet: timendum! multo plures enim rationes pro angelis stant quam pro me.

Inde voluntas reflectit se in vitam praeteritam, et optat ut conformasset se huic veritati; detestatur audaciam suam, Dei patientiam miratur, infra daemones sese abiicit: postea offert propositum novum in timore et tremore operandi salutem, et ipsa etiam confinia peccati gravis, dubiamque conscientiam vitandi: tandem obsecrat per suam imbecillitatem et levitatem naturalem, per Christi pro se non pro angelis mortui merita, per Dei longanimitatem, ut Deus se firmet in bono sic, uti angeli boni post victoriam firmati sunt.

EXEMPLVM SECVNDVM

IN TEXTY DOGMATICO

STATUTUM EST HOMINIBUS SEMEL MORI

(Hebr. 1x. 27)

Textus dogma de morte habet; singulas voces expende: Statutum est decreto immutabili, hominibus sine exceptione aetatis, conditionis, meritorum etc. semel non bis aut ter; mori, hoc est separari a corpore, et a tempore transire in aeternitatem, quin scias qua hora, quo loco, quo modo. Ita memoria.

Intellectus ex hoc dogmate speculativo, tamquam ex praemissis, deducit conclusionem practicam; quam referat sic vivere ut semper paratus sis mori. Motiva sunt certitudo mortis necessitasque inevitabilis, et incertitudo temporis, loci, modi, errorque incorrigibilis.

Inde voluntas in se reflexo obtutu optat ut vitam semper vixisset ex ista

regula, doletque quod vixerit quasi semper victura: offert propositum sic vivendi omni die, uti viveret si sciret vitae postremam fore: obsecrat pro gratia bonae mortis per angustias quas passura est anima in exitu de corpore, per acerbam mortem Christi, per supremum dominium Dei, cui se subiicit.

EXEMPLVM TERTIVM

IN TEXTY PATHETICO

ARGVAM TE, ET STATVAM CONTRA FACIEM TVAM

(Ps.xLix.21)

Textus pathetice exprimit minas futuri iudicis; verba pondera: arguam te, quis? ego testis et iudex simul, gnarus omnium; enumerabo, et exaggerabo palam crimina quae fecisti: statuam contra faciem tuam, ut te ipse velut in speculo videns nihil possis negare. Ita memoria.

Intellectus expendet quam sit haec terribilis veritas, sive consideres iudicem

qui erit implacabilis, sive reum qui inexcusabilis.

Inde voluntas in se rediens erumpet in affectus, et optabit vixisse sic ut iudex non habeat quod reprehendat; offeret propositum bene confitendi sacerdoti semel, et Deo saepe; obsecrabit per suam infirmitatem, per iudicis sanguinem, per Deo propriam misericordiam, ne in furore se arguat aut in ira corripiat.

Atque ita, quicumque sit textus (uti sacpe sunt ex historico, dogmatico et pathetico mixti) quot sunt cius sententiae sive constructiones, tot habebis puncta meditationis, immo sacpe quot verba sunt. Sic e. g. in hoc textu sint lumbi vestri praecincti continetur commendatio castitatis, et prima vox lumbi commendat eam a necessitate, quia proni ad lapsum sumus, quod natura lumborum demonstrat; secunda vox abolet excusationem et securitatem, vestri quasi diceret: ab hac cura nec apostoli eximuntur; tertia praecincti remedium offert,

quod in vigilantia consistit quam habent praecincti, nam discincti se ad somnum componunt. Facilis modus est, nec in arte bene meditandi aliter citius quam ex hac praxi proficies. Incipe a facilioribus textibus, e. g. a Pater noster, et singulis sensibus immorare quamdiu bona cogitatio incidit vel affectus suavis se movet; deinde perge ad secundum, ad tertium; et ubi nihil incidit, transili: assuesces exercitio affectuum, quibus nihil est utilius ad excitandum fervorem.

S. III TERTIVS MODVS ORANDI

1. FORMA TERTII MODI ORANDI CONSISTIT IN PAVSIS, quas musici suspiria vocant, hoc est in brevibus morulis, quibus interpolatur oratio vocalis, ne continua sit. Morulae autem illac adhibentur ad alendum affectum, qui nascitur si quis textui orationis aliquid addat, vel verba commutet, vel transferat; id quod etiam grammaticaliter si fiat, bene fit.

Exemplum sit oratio dominica; sic orabis: Pater noster, o vere Pater et noster Pater quia, quotquot te amant, ut filios amas! Qui es in coelis et quem, quantus sis, coeli enarrant! Sanctificetur nomen tuum tuum solius, quia tu solus sanctus es! Adveniat regnum tuum, et ego in illud, ut videam te et amem! Fiat voluntas tua sicut in coelo de me, et in terra a me! Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, panem, non delicias; nostrum, non alienum; quotidianum, non superfluum; hodie, ut cras iterum orem! Et dimitte nobis debita nostra, debita culpae plurima, poenae maxima. Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, sincere, amore tui! Et ne nos inducas in tentationem, homines sumus in horam mutabiles! Sed libera nos a malo, a peccato, quod solum est malum et fons malorum! Amen.

2. Finis et frectes est alimentem spirites devotionis. Nam et oratio vocalis alias arida, et maxime si longior sit,

uti rosarii, horarum etc., taedio plena atque distractionibus, per istas pausas fit vivax, fervens, succo plena, et per eiusmodi suspiria assuescit animus precibus iaculatoriis repetendis per diem, sic ut impleatur voluntas Christi oportet semper orare! Est autem in his precibus nullum incommodum quia breves sunt, et sic neque taedio neque dissipationi mentis obnoxiae: commoda autem summa, nempe perpetua mentis elevatio, unio cum Deo, solatia sine modo, fervor actionum, exercitatio maximarum virtutum, per quarum frequentationem fit habitus. Accedit facilitas actuum praeeipuorum olim summe proficua futura pro morbi et mortis tempore.

3. Praxis est 1. illa ipsa, quae supra n. 1. satis clare exposita est; 2. usus precationum iaculatoriarum, quarum propria laus haec est: oratio optima quae brevissima. Harum precationum quisque sibi plures familiares habeat vel ex sacris litteris depromptas, quales longe

optimae sunt, vel etiam per suspiria pro opportunitate et e re nata, quae repeti possunt et variari per casus, per tempora, per modos, addendo, demendo, mutando ut lubet, et scilicet accommodate ad viam in qua est qui dirigitur, puta purgativam, illuminativam, vel unitivam. Servire autem hanc in rem possunt obvia quacque, e. g. vox Dominus per omnes casus, verbum amo per omnes modos, Pater noster, Ave Maria, Symbolum, Miserere, septem verba, formula votiva, et demum quid non?

ARTICVLVS III

REGVLAE BENE LABORANDI

Laboris nomine hie omnes actiones externas intelligo, sive naturae sint, sive officii, sive liberi arbitrii. In omnibus Deus plus amat adverbia quam verba; quae illa, per ordinem exponemus: omnia tempus habeant suum; modus est sequens.

§. I

DE ACTIONIBUS ANIMAE BONIS

HORA STATVTA

SVRGE

Constanter, Celeriter, Devote

Constanter, sine excusatione: frigus est! non potui dormire! male me habeo! etc. frivola sunt: si quaevis excusatio acceptatur, nunquam res bene fient. Hora surgendi non te trices (Eccli. xxxii. 15). Bonum modicum laudem magnam a constantia meretur: corpus est simile servo pigro, cui non facile credimus. Surge: si postquam surrexeris, deprehenderis vere te habere male, tum redi ad lectum; ita et corpori et animae consules, et assuesces non temere mutare propositum, quod faciunt qui se lunae assimilant.

Celeriter, sine mora: hora est, iam nos de somno surgere: ergo inclamari tibi puta, ut Petro, surge velociter! aut Lazare, veni foras! nam et lectus est

carcer, quo vinctus teneris; et mors, an mortis frater in tumulo teneat, parum interest: ex carcere autem, aut de tumulo vocatus quis lente festinet? nemo sane, aeque ac si plumae mutarentur in prunas quibus Laurentius incubuit. Prima victoria initium erit plurium: et reprobi sunt qui, cum audient tubam clangentem surgite mortui, compelli debebunt. Tibi dicitur ecce sponsus venit; exi obviam.

DEVOTE, cum bona praxi, quasi ex nihilo iterum surgeres, et hac sola die esses victurus; sive ita quasi hic dies vitae tuae primus et ultimus foret, uti flori. Si primus, quam fervide; si ultimus foret, quam caute ageres? age quod credibile est egisse Adamum, cum recens creatus est. Gratias age, offer te, obsecra. Orationis matutinae modum non trado, a puero didiceris; utere: unum moneo, cum pausis utere, ut aviculae solent. Sic uteris devote.

MEDITARE

Accurate, Ferventer

Accyrate, sic ut impendas horam integram, vel mediam horam, vel demum tantum temporis, quantum tibi pracfixum habere convenit; bona methodo, ad quam pertinet selectio bonae materiae, et usus bonae formae. Materia sit textus Scripturae sive historicus, sive dogmaticus, sive patheticus; forma componitur ex praeludiis, punctis et colloquio. Ex his rotulis huius horae recta designatio pendet: nisi una iuvet alteram, turbatio fit.

Ferventer; fervor autem consistit in seria applicatione memoriae ad sensum textus, intellectus ad doctrinam, et voluntatis ad affectus: sic dicitur ferventer ludere, qui totus absorbetur a lusu. Sensus autem eruitur, considerando quid verba significent quid non, vel ea longiore paraphrasi explicando. Doctrina, sive speculativa sive practica, vel iam

includitur in textu, vel ex textu concluditur, et ab intellectu ponderatur quanti sit. Affectus versantur circa tria tempora optando ut veritatem citius cognovisses, vel secutus fuisses; offerendo propositum bonum, ad imitationem alicuius sancti cum reiectione obiectionum, et particularizatione ad locum, ad tempus, ad modum; denique obsecrando iam veniam, iam gratiam cum repetitione motivorum quae intellectus expendit: fluvius intra ripas constrictus limpidas aquas trahit; evagari et sordes colligere idem est.

LEGE LIBRVM SACRVM

Saepe, Attente

SAEPE, nam qui legit, edit: edis autem quotidie bis, cur non legas semel? si tamen libri cibi sunt, cave ne omnes edas: selectio facienda est, non omnes aut ad palatum sunt omnibus aut ad fructum; aetas, indoles, mores, conditio, rerum circumstantiae determinant.

ATTENTE et per modum meditantis cum reflexione ad te: ita non multa quidem, sed multum leges: quid cribro velis haurire aquam? vix aliquid humoris haeret. Festina lente: ovis ruminando pinguescit, et hominum est masticare cibum, non integros bolos glutire ut canes solent.

MISSAM AVDI VEL LEGE

Graviter, Reslexe

Graviter, quod fit observando caeremonias et verba non praecipitando. Qui
legis, cogita quod, quem manibus tractas, filius sit magni regis: qui audis, recordare quod et tu cum sacerdote sacrifices: uterque meminerit quid sive sanctitas actionis exigat, sive populi aedificatio, sive professio religionis.

Reflexe, volo dicere cum attentione ad singulas actiones, ita ut singulis conformem affectum induas, e. g. ad *Confi*teor affectum publicani; ad *Gloria* affectum angelorum; ad *Collectas* affectum legati Ecclesiae; ad Epistolam et Evangelium affectum discipuli; ad Credo affectum martyris; ad Oblationem affectum sacerdotis Melchisedech; ad Praefationem affectum coelitum; ad Elevationem affectum Christi; ad Pater noster affectum mendici; ad Agnus Dei affectum rei; ad Communionem affectum amantis; ad Ite affectum apostoli.

ORA VOCALITER

Seorsim, Cunctanter, Quiete

Seorsim, hoc est in loco idoneo, distractionibus non obnoxio, per quas fit ut oratio cesset esse elevatio mentis, et de qua queritur Deus: populus hic labiis me honorat. Organum sis, sed animatum a vivo spiritu.

CVNCTANTER, hoc est sine praecipitatione verborum; dixisti Domine, ad adiuvandum me festina, non ad festinandum me adiuva: iuvat certos psalmi versus pronunciare cum emphasi: sic assuesces affectibus, ctiam ad usum pro precibus iaculatoriis, vel pro moribundis; saltem misce pausas interdum, et collige te.

QVIETE, hoc est opportuno tempore, ubi nihil te urgeat ad festinandum; unde male totum Breviarium simul recitatur, peius differtur ad noctem: recita Matutinum pridie, Horas post Missam, Vesperas post prandium: ita mens nunquam taedio frangetur.

WTERE EXAMINE PARTICVLARI

Perpetuo, Sapienter

Perpetvo, hoc est quotidie tempore examinis meridiani, hacc enim creditur fuisse mens S. P. N. Ignatii summe hoc exercitium aestimantis, sive contra vitium sive pro virtute adhibeas.

SAPIENTER, hoc est cum selectione bonae materiae et formae: materia seligatur in meditatione prima pro quovis mense, forma consistit in hoc, ut in eum finem ores, legas, exerceas te per gradus, et an hoc feceris, examines; si omiseris, punias: ita paratur habitus.

VTERE EXAMINE VNIVERSALI

Ordinate, Serio

Ordinate, scilicet per quinque puncta, et de hora in horam expendendo qualis fuerit Deus erga te, qualis tu erga Deum: ille quam beneficus, tu quam ingratus.

Serio, non ex arida consuctudine, sed indagando etiam radicem defectuum, maxime quorum numerus sic multiplicatus est ut facile consuctudo contrabatur: non possumus omne peccatum vitare, sed possumus cavere consuctudinem omnis peccati.

VT ERE SACRAMENTIS

Saepe, Bene

SAEPE confitere, et saltem singulis octiduis semel: excita aestimationem ab effectis tum ex opere operato, tum ex actibus comitantibus.

Bene, hoc est recte te habendo ad initium, medium et finem; praxin a puero doctus es; utere sed cum pausis.

WTERE PRECIBVS IACVLATORIIS

Frequenter, Ardenter

FREQUENTER, hoc est saltem octies de die, quoties meminisse Dei iuberis, dum dicitur in Missa *Dominus vobiscum*; vel septies, quot sunt horae vel petitiones.

Ardenter, hoc est ex corde, ad quod invat variatio.

EXERCE DEVOTIONES LIBERAS

Breviter, Suaviter

Breviter; nam longae si sint, aut cito omittes, aut misere exequeris: constantia in exercitiis pietatis maximam laudem habet, maxime si bona intentio animat, qua non velis securitatem in acedia, sed gratiam surgendi a malo et crescendi in bono.

Syayiter et cum gustu, cum pia affectione, libere tamen ita ut scrupulum non moveas tibi si vel mutes cum occurrit devotio melior, vel omittas cum iusta est causa. Sunt autem tales devotiones vel horariae, vel quotidianae, vel hebdomadariae, vel menstruae, vel annuae: item aliae et aliae, et e. g. die solis ad ss. Trinitatem, die Lunae pro Defunctis, die Martis ad Angelos, die Mercurii ad Sanctum nominis, die Iovis ad Venerabile, die Veneris ad Crucifixum, die Sabbathi ad b. Virginem.

Atque hae sunt actiones spectantes directe in bonum animae.

§. II

DE ACTIONIBUS DIRECTE SPECTANTIBUS
AD BONUM CORPORIS

HORA STATVTA

COMEDE

Medice, Modice, Modeste

Medice: abstine ab iis quae tibi noxia esse nosti; sic comedendum est ut edere prosit corpori, animae non noceat. Modice, sic ut semper surgas cum aliqua fame: gula primum vitium est quod oppugnare oportet; quam nullus est homo qui nec primo imperat! qui non credit se bene coenasse nisi turgeat venter, morbos pascit non se.

MODESTE, nempe aliud est sorbillare et delibare, aliud vorare et haurire; tu medium tene: ut teneas, Christum cogita nuptiis assidentem; sic oculos, sic ille manus, sic ora tenebat; imitare: festina lente, et impera tibi.

RECREA TE

Honeste, Humaniter, Hilariter

Honeste: stat selectio, et non admittatur recreatio quae conscientiae periculum creet, ut sunt aliqui ludi, choreae, convivia, conventus; item verba et gestus, qui animi male compositi signa vel causae sunt: suge angulos et time angelum; sit selectio in modo et sociis.

Hymaniten: humanitas ad modum pertinet ne tu aliis per nimiam audaciam

aut familiaritatem, aut alii tibi propter tuam impatientiam molesti sint: familiaritas cum eodem sexu contemptum parit, cum dispare periculum; perit pudor: aqua et terra bonae sunt; si misces, lutum fit.

HILARITER: qui cito tristatur, facile offenditur et irae non imperat, ad bestias damnetur. Oportet dissimulare quae displicent: surdus et mutus esse debes ad offensam, aut aculeos risu et ioco eludere; secus urso es similis ungues exerenti, etiam cum iocatur: Ismaëles conversationi se non immisceant, quippe sibi et aliis molesti. Denique ne quid nimis; cogita quod recreatio medicina esse debeat non cibus: laedere nunquam licet, immo nec ludere nimis diu; qui nimis afficitur nugis, non erit serius.

DORMI

Mature, Pie

MATURE, ne vertas noctem in diem et diem in noctem: auctoris naturae

ordinem homo pervertat? dies labori, nox quieti decreta est.

Pie, nunquam sine dolore de peccatis, nunquam sine memoria mortis. Sic crit felix nox, et bona dies sequetur vel si in orbe altero evigilares.

S. III

DE ACTIONIBUS DIRECTE SPECTANTIBUS AD STATUM VEL OFFICIUM

HORA STATVTA

STVDE

Ordinute, Serio

Ordinate sic ut, si disparatis materiis studendum est, cuilibet determinatum sit tempus suum; si autem eidem, decretum sit tempus certum et certus ordo, qui non mutetur in horas: nihil magis confundit animum quam confusio actionum; ordo et nimis multum et nimis parum occupatis medetur.

Serio: nam assidere pulpito et pingere, puerorum est studium: applicatione est opus, quam excitat aestimatio et affectio ad fructum quem speras ex studio. Spera, immo plus tibi promitte quam speras; sic ages serio: spectator, adiutor, remunerator Deus animet.

CONVERSARE

Amice, Vtiliter

Amer et cum cautela, ne quis vel verbo vel facto offendatur: sint visitationes rarae ne vilescas, breves ne molestus sis: necessitas, caritas, urbanitas pro regula serviant; sinceritas et humanitas comitentur.

VTILITER, ne tempus perdas. Exitum sermonis saltem serva tibi, ut amoeni odoris dogmate domum impleas. Occasio crit, quasi per epiphonema; modus cum iucunda insinuatione; figura, quaestione, quae benevolos et attentos faciat qui audiunt; materia ad hominem. Loquintur fere de rebus quas tractant, vel de malis quae patiuntur, vel de novellis: audi illos cum affectu quem res exigunt:

postremo subiunge reflexionem de rerum causa et effectis, cum amplificatione ab exemplo, a simili, a textu; sic placebis et proderis.

INVIGILA

Assidue, Discrete

Assidve: semper habebis quod cures, sive politica, sive occonomica, sive sacra: et iam actiones se offerunt manuum, iam capitis, iam iustitiae, iam caritatis sive a te agendae sive a tuis: assiduus esto ut te diabolus semper inveniat occupatum: qui sectatur otium, stultissimus est.

DISCRETE, sive ita ut labores tui nec tibi noceant nec aliis: non tibi eo quod nimis graves sint, et superent vel vires corporis vel capacitatem animi; non potes simul omnia facere nisi velis nihil facere: non aliis, quod fit si nimis multa tibi onera imponas, sic enim ages in omnibus aliquid, in toto nihil. Curae mimiae dissipant spiritum, alunt angores,

incendunt impatientiam: optime agit, qui res officii cum excellentia, res alias per otium agit: moderata durant, et ubi nullus ordo, ibi horror; denique quidquid urgeat, cura ut tuus sis.

ARTICVLVS IV

REGYLAE BENE PATIENDI

Vniversalis regula est fuge melancholiam; melancholia mater est impatientiae, et impatientia grave malum est; vis
scire quantum sit? turpissimum quia
commune et cuilibet vitio annexum, id
quod homini colenti crucem prorsus dedecori est; insuper summe noxium quia
tollit meritum, eiicis merces in mare
cum posses imperare ventis; tollit pacem
animi, ex domino tui omnium te servum facis et ludibrium, quale navicula
fluctibus fit; parit scelera gravissima,
Saulem trahit in magiam, Achitophelem in suicidium, Ochoziam ad idola,
Esaum in fratris odium, regem Agag in

mulichres gemitus et desperationem; dubium ut sit an impatientia plurium criminum filia, an mater. Verum proprium ei inconstantia malum est, reproborum character, quisunt tamquam pulvis, quem proiicit ventus a facie terrae. Sed nempe difficilis est ars bene patiendi; non nego in Babylone et Iericho non docetur; sed age, ascendimus Hierosolymam, ibi ex cathedra crucis est qui clamat discite a me; audiamus.

S. I

DE PATIENTIA IN DESOLATIONIBUS ANIMI

1. Tristitae mali effectivs synt: in Saule videmus: audivit regnum sibi ablatum iri; debebat vel resolvere se ad ferendum, vel deprecari hoc malum; at ille impatiens pro eo quod diceret merui, inobedientiae addidit contumaciam et statuit se poenae subtrahere; contumaciae stultitiam cum elegit media quibus Deum magis irritavit; stultitiae furorem cum se ipsum peremit.

- 2. Remedium est oratio: sic enim spiritus Domini malus per citharam Davidis fugatur: sic Christus cum coepit taedere et pavere et moestus esse, ter oravit eumdem sermonem; sic age: ora! dic. Pater! transfer calicem: si non statim sentis solatium, repete, exaggera, describe quam amarus sit calix: si nondum dulcescit cor, incipe expostulare: Vt quid dereliquisti me! ecce haec est praxis patientiae in moerore animi: ora, ter ora.
- 3. EFFECTVS ORATIONIS VEL AVXILIVM VEL SOLATIVM EST, alterutrum certo; sic Christo apparuit angelus confortans eum; onerosi consolatores sunt homines; leva oculos tuos in montes, non in valles. In quos? non in montem Gelboë, sed in Oliveti et Calvariae montes: inde veniet auxilium tibi, vel solatium saltem. Poenitentiam conditionatam, uti fuit Antiochi, Deus non recipit, nec ferre potest ut tertiam petitionem omittas: orare debes uti Christus: transfer si possibile

est! si non, ecce submitto me! nonne subiccta erit Deo anima mea? surgite! eamus!

§. II

DE PATIENTIA IN ILLUSIONIBUS ET DESPECTU

- A. Doloris de contempty dyplex origo est, falsa interpretatio et nimia apprehensio. Sic Achitophel Chusai consilium receptum esse prae suo, interpretatus est pro contemptu: erravit; non enim si alius aestimatur, sequitur quod contemnar, sed solum quod non solus aestimer. Deinde si etiam fuisset contemptus, tantum malum non fuit ut videri debuerit morte maius; debebat stolidus homo cogitare de circumstantiis minuentibus non de augentibus malum; maxime in materia de puncto honoris; satrapis non places dictum Davidi fuit; sed dictum fuit.
- 2. Remedium est spernere sperni. Christus illusus fuit; ambobus oculis

sublatis in coelum, proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. Cogitavit; tamen sum filius Dei, tamen iudex ero: idem tu dic tibi cum aliud famae tuendae medium non est; adhuc sum christianus! et talem coelum honorat; quid mundum curo? olim iudicabo mundum, et ibo, non ut Aman a solio ad patibulum, sed ut Ioseph ex carcere ad thronum; sperne sperni!

3. HAEC PRAXIS CHRISTYM IVVIT, IV-VABIT ET CHRISTIANYM. Aestimet aestimari a Deo, et facile tolerabit quod negligatur a mundo, hoc est punctum honoris veri.

§. III

DE PATIENTIA IN DOLORIBUS CORPORIS

1. IMPATIENTIA DOLORYM CORPORI SAE-PE, ANIMAE SEMPER NOCET: corpori quia irascitur Deus si quis, ut Asa, nimis in medico confidit, aut illum, ut Ochozias idolum, colit. Morbi aut peccatorum flagella sunt, uti in Abimelech et Ezechia, vel probatio virtutis, ut in Iob et Tobia. Si neutrum finem Deus obtinet, non benedicit, et sit ut aeger plus torqueatur medicinis quam iuvetur, sere uti reus contumax in equuleo. Nempe qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum, incidet in manus medici vel imperiti vel incurii vel infelicis. Stulte vertimur prius ad idolum, postea ad Deum; obest hoc et medicorum honori et aegrorum saluti corporali : animae multo magis , nam omitto cumulum meritorum cuius iactura fit, culpas considero quibus novam poenam meremur, et pro antiquis non satisfacimus. Sic vere qui medice vivit misere vivit, immo stolide; quia qui antea non cogitavit cur esset sanus, nunc non cogitat cur sit acgrotus. Morbus medicina animi esse debet.

2. Remedium est poenitentia et resolutio. Vide lesum inter flagra: oculos coclo figit ut doceat te cogitare unde veniat malum ne irascaris, et quo ducat ne tristeris: ira et tristitia mala sunt aegris nimis familiaria. Die morbo non haberes potestatem adversum me ullam, nisi datum fuisset desuper! die tibi oportet pati, et sie intrare in gloriam: a patre, non a iudice poena venit. Dolor amari non potest in se, bene ut medium; sicuti medicina, amore saltem rationali, si non sensuali. Pro tyranno sit tibi qui te faciat martyrem, si non fidei, certe amoris Dei: Isaac est corpus tibi? sit: immoletur tamen, hostia sit vivens, sancta, Deo placens, quia similis Filio qui et ipse a coena surrexit, et ivit ad sudorem, ad vincula, ad flagra, ad spinas, ad crucem.

3. Fryctys, Genitys sancti, quales sunt animae purgantis, non damnatae. Disce coningare dolori amorem ne, cum aeger fis, christianus esse desinas. Conditio corporis est corrumpi, conditio loci mixtio, meritum animae per corpus peccantis puniri, dignitas coeli emi, exemplum Christi pati. Breviter: morbus pro peccatore medicina est, pro iusto

martyrium, pro utroque beneficium. Ergo geme gemitus amoris per omnes modos: in indicativo amo! ah sero amavi! in imperativo ama, anima mea, amabilem Deum! etiam cum ferit, ama! in optativo utinam amassem semper! pereat hora, quae sine amore fluxit! in coniunctivo da ut amem amplius, o Deus amoris! in infinitivo cupio sine fine amare. O brevis lectio et facilis! adde amori spem: ecce caro haec tertia die resurget; prima dies passionis est, secunda sepulturae, tertia gloriae.

S. IV

DE PATIENTIA IN IACTURA BONORUM FORTUNAE

1. MISERIA VIX CAPAX SOLATII EST ESSE IN ECESTATE. Nam qui patitur inopiam superfluorum, conspuetur; qui insuper necessariorum, abiectissimus est: clamare alii abundant panibus, ego fame pereo! est initium desperationis, quia qui

solari possent, saepe nolunt; qui vellent, non possunt, et ipse egenus vix capax est alterius cogitationis quam huius unde emam panes? Esau sola parte haereditatis spoliatus irrugiit, et dixit (Gen.xxv.41) venient dies luctus patris mei, et occidam Iacob. Tam scelesti consilii radix duplex fuit: opinio iniuriae, cum tamen Iacob iure egerit, et nimius amor rerum superfluarum: hine uritur. Debebat Esau ad primos motus impatientiae 1. corrigere opinionem, et iura fratris inquirere: 2. si certa fuisset iniuria, de mediis licitae satisfactionis cogitare, et sic amorem opum intra limites aequitatis constringere: 3. si media licita non suppeterent, aequanimiter ferre ut lob, et solari se quod non etiam necessariis careret. Ita ratio poscebat, ita Christus vu't ut parati simus tollenti tunicam etiam pallium dare potius quam litigare: sed hoc facile est; durum autem spoliari necessariis, durius non sua culpa, durissimum ignorare remedium.

- 2. Remedium est dilfectio inimici qui tibi est causa mali vel continuationis. Beati misericordes, uti Christus orans pro inimicis, misericordiam consequentur vel per homines, vel per coelites. Ecce homo pauper in ingressu in mundum, pauperior in progressu, pauperrimus in egressu: tamen neminem odit, et hinc per scalam crucis, quam vidit Iacob, in coelum ascendit: sequere. Num ideo dives eris? non, sed fortis eris, et vel si fame moriendum sit cum Lazaro, pie morieris.
- 3. Faciendym quod potes. Et nempe 1. contentus esto necessariis; 2. haec si desint, ora; 3. in oratione servetur ordo; petitio quarta primum pro pane est; 4. panis causa ne pecces: obedire est necesse, vivere non est necesse.

S. 1

DE PATIENTIA IN PRAEMATVRA ET DIFFICILI MORTE

- 1. MISERIARYM SYMMA MORI. Liber est mundus, in quo lamentationes, carmen, et vae! id est mors malum horridum in se, saepe horridius si tempus et genus spectes. Hîc theatrum se aperit patientiae christianae. Agag lamentatur siccine! turbatur ut omnes qui nunquam de morte cogitant, et ideo vel male vel saltem sine merito moriuntur, quippe victimae contumaces et invitae. Amor vitae hoc facit! cur amas vitam? ut sis melior? dubito; ut poenitentiam agas? morere; mali soli inducias petunt, boni cupiunt dissolvi.
- 2. Remedium est frequens memoria et resolutio. Christus quam saepe loquebatur de morte, et semper tamquam de re modica vel laeta, et quasi de triumpho: calicem, baptismum, clarificationem vocavit: times ne Deus te audiat?

lepide! si Deus tuo servitio diutius uti volet, servabit; si nolet, cur velis tu? dulce est vivere, sed dulcius in patria ubi iuventus nunquam senescit, ubi decor nunquam pallescit, ubi amor nunquam tepescit, ubi sanitas nunquam marcescit, ubi gaudium nunquam decrescit, ubi vita terminum nescit. Quando resolvam me, ais? Respondeo: cum magnus Deus gravi tumultu aures, et fulguribus oculos terret, tum dic: quam magnus est Deus quem, cum tonat, etiam athei timent: huic Deo nonne subiecta erit anima mea? erit: ecce me. Domine, si placet, feri! ut audeas fides, spes, caritas monent.

3. FRYCTVS MORS BONA. Non potest mori non paratus, qui quotidie orat pro morte repentina; desiderio ergo desidera mori: mors Dei docet dari vitam meliorem, mors latronis animat ut speres pro te, vox sitio excitat ut volens eas, et dicas circumstantibus nolite flere, quia vado ad Patrem.

ARTICVLVS V

REGVLAE VIRTVTVM SINGVLARES

Frustra huc usque praxes vitae solide piae dedimus, quia non redigentur in praxin, nisi virtus sedem in corde posuerit, et impellat ut agas. Singulas species explicabo: directoris crit determinare quae cuique in specie excolenda sit magis, cum non omnes eadem via ducendi sint; sed in hac re aetas, conditio, educatio, indoles etc. attendendae. Eamus per ordinem.

§. I

DE VIRTVTIBUS THEOLOGICIS

1. VIRTVTES THEOLOGICAE SVNT VIRTVTES PRIMARIAE; sunt enim imperatrices moralium quae, nisi actus suos exequantur ex imperio virtutis saltem unius inter theologicas, sunt virtutes communes cum ethnicis, et saepius vanitates.

- 2. Inter has virtutes est relatio et ordo. Fides enim dicit: Deus magna bona paravit fidelibus suis! Spes infert: mihi servantur! Caritas ait: tendo vel curro ad illa! et sic fides est quasi duo oculi, spes quasi duae alae, caritas quasi duae manus vel duo pedes.
- 3. FIDES DEBET ESSE VIVAX VT AGAT. Excitatur per piam affectionem, quam parit duplex consideratio. Primo id quod credo, verum esse posse, docet evidens ratio; re ipsa verum esse, docet summa auctoritas, quae nec fallit nec fallitur.
- 4. Spes debet esse ivevnda et alacris. Languor pellitur et pusillanimitas si perpendas quanta sit caritas adoptionis, quam certa veritas promissionis, quam magna potestas redditionis.
- 5. Caritas debet esse appretiative symma et intensive semper crescens. Talis ut sit iuvat serio cogitare et saepe geminas veritates maximi ponderis: prima; quis ut Deus in se? secunda; quis ut Deus erga me?

S. II

DE VIRTYTIBVS INTELLECTVALIBVS

- 1. VIRTYS INTELLECTVALIS EST HABITYS PERFICIENS INTELLECTYM, sicut virtus moralis, quae perficit voluntatem, idque vel naturaliter vel supernaturaliter, prout conducit illa perfectio ad beatitudinem vel huius vitae vel futurae.
- 2. VIRTYTES INTELLECTVALES TRES
 PERTINENT AD COGNITIONEM, intellectus, sapientia et scientia. Intellectus est habitus primorum principiorum, quorum usum facilitat: sapientia est habitus inclinans ad considerationem rerum in quovis genere praestantissimarum per causas altissimas, seu primas: scientia est
 habitus inclinans ad cognitionem rerum
 quarumvis per causas certas.
- 3. VIRTYTES INTELLECTVALES DVAE PERTINENT AD ACTIONEM, ars et prudentia.

 Ars est habitus cum vera ratione effectivus, quamvis actio ex intentione artis

non pertineat ad mores, sed solum ex intentione artificis . Prudentia est habitus cum vera ratione activus circa res pertinentes ad bonum et malum hominis, sive ad mores; et haec virtus est universale instrumentum omnis virtutis. et definitur quod sit rerum agendarum ac fugiendarum scientia, cuius actus sunt 1. consultare de mediis ad finem sive ultimum qui non cadit sub deliberationem, sive proximum qui mature delectus est; 2. iudicare quod inter plura est aptius; 3. imperare efficaciter usum sine dilatione. Obtinctur 1. orando, Domine. da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam: 2. meditando, legendo, audiendo: sine consilio nihil facias; plus vident oculi quam oculus: 3. exercendo sive experiendo, et quidem cum reflexione, quem effectum habuerint haec media, quem alia a se vel ab aliis adhibita. Optimus magister est magister usus.

S. III

DE VIRTUTIBUS MORALIBUS

- 1. IVSTITIA ORDINAT VOLVNTATEM ET CVILIBET SVVM TRIBVIT: Deo quidem cultum per religionem; hominibus autem, qui supra nos sunt, pietatem si sunt parentes, obedientiam si superiores, gratitudinem si benefactores, amicitiam si amici, observantiam si maiores; qui pares sunt, exhibet illis iustitia caritatem in corde, affabilitatem in ore, misericordiam in opere, simplicitatem in actione, veracitatem in sermone, iustitiam stricte dictam in debitis, liberalitatem in gratuitis. Idem cogita de inferioribus.
- 2. Temperantia sybordinat rationi et fidei appetitym concypiscibilem; quod si fit circa aestimationem sui, vocatur humilitas; si circa cibum, vocatur abstinentia; si circa potum, sobrietas; si in venereis, castitas; si in aspectu, verbo, tactu, pudicitia; si circa pollutionem

voluntariam omnem, virginitas; si circa iram, mansuetudo; si circa curiositatem sciendi, studiositas; si circa loquacitatem taciturnitas; si circa levitatem, modestia; si circa commoditates, maceratio.

3. Fortitudo subordinat appetitum irascibilem, eumque ad vincendos labores, molestias, et pericula excitat. Id si fiat circa difficultatem contentam in ipsa actionis substantia, dicitur magnanimitas; si difficultas est in sumptibus, munificentia; si circa eventum, securitas seu aequanimitas; si in qualitate malorum, patientia; si in diuturnitate, constantia.

Atque huc usque versati sumus in via illuminativa, in qua ambulantes sequimur lumen vocationis singularis; cum enim finis communis sit omnium servire Deo, modus tamen serviendi est varius, et Deus non vocat omnes ad eumdem. Initium huius viae est tenera affectio ad personam et doctrinam Christi qui est dux viae; progressio fit per executionem vocationis, quae duplex est, altera imitari

Christum in affectu, quae est necessitatis seu vocatio ad praecepta, quatenus animo esse praeparato quoad affectum debemus, ut in casu periculi peccandi malimus omnia perderc, etiam vitam ipsam, quam peccare; altera in effectu, quae est consilii, cum ultro et extra casum necessitatis vel ad tempus vel perpetuo eligimus pauperiem, contemptum et dolorem, uti Christus elegit. Finis viae et perfectio est, quidquid agis, agere ex virtute, neque per actum solum, sed ex habitu bonum facere et declinare a malo. Nam finis vitae nostrae et perfectio nostra est caritas, seu plena conformatio animi ad voluntatem Dei; caritas autem alia est complacentiae, qua gaudemus de bonis quae Deus habet uti ipse gaudet, et hoc obtinet qui cessavit affici ad malum: alia benevolentiae qua volumus ei bona quae non habet; quod ut fiat serio necesse est affici ad bonum sine exceptione rei, loci, temporis, modi. Id vero ut fiat necesse est habitum contraxisse.

CAPVTIV

PRINCIPIAVIAE VNITIVAE

Sicut omnis amor per unionem completur ad quam aspirat, ita et amor Dei tum qui complacentiae appellatur, tum qui benevolentiae. Hinc viae unitivae est nomen, cuius ingressum, progressum et terminum explicabo.

§. I

VIAE VNITIVAE INGRESSVS

- 1. PRIMVS AD VNIONEM PASSVS EST RE-MOVERE IMPEDIMENTA. Impedit autem distractio in vias plures, cum una sit necessaria. Martha, Martha, sollicita es et turbaris! turbatio impedit unionem.
- 2. Impedimenta alia synt intra nos, in primis praesumptio. Audemus aliquid supra vires cum impetu, et per nimiam confidentiam irruimus ad thronum

Assueri non vocati. Placemus nobis de virtute, velut si decem millium talentorum debitor rem grandem fecisset cum obolum solvit. Ah! qualescumque simus, servi inutiles sumus. Lapsi sunt alii, lapsus tu, cave ne recidas! neminem sperne; iustificatur Publicanus prae Pharisaeo. Quod si via initio spinosa videtur et solatio careas, cave ne incidas in alterum extremum et animo cadas. Solatium tuum sit etiam sine solatio servire Deo, et nempe gratis.

3. ALIA SVNT EXTRA NOS, nempe nimis multa negotia aut libera conversatio. Multitudo negotiorum, et multitudo hominum rapiunt hominem sibi, neque potest Zachaeus Iesum videre prae turba.

§. II PROGRESSVS

1. Inter GRADVS AD PERFECTVM AMOREM PRIMVS EST VNIO PER MEMORIAM. Amans semper cogitat de amato, maxime si videt praeseniem; rapitur, et aliud

cogitare non potest. Sic beatis in coelo contingit.

2. ALTER GRADVS EST VNIO PER INTELLE-CTVM vi contemplationis, quae est visionis beatificae aemulatio, et simplex intuitus veritatis revelatae cum admiratione et amore. Atque ita meditatio est pes ambulans ad veritatem, contemplatio est oculus fixe intuens. Alia dicitur infusa, alia acquisita, per frequentem nempe meditationem qua fit ut veritas facilius comprehendatur. Instrumenta sunt pura intentio et pura affectio; quaerendus est enim solus Deus et toto animo. Fructus est ineffabilis delectatio; contemplatio enim accendit amorem, et amor incitat ad perpetuam contemplationem. Eundum est autem per gradus; pete! quaere! pulsa!

3. Sypremys gradys est vnio per volvntatem et avfectym. Velle quod vult Deus et quia vult et quo modo vult, omnis perfectio est quamvis et ipsa capiat magis ac minus. Inde pendet huius vitae beatitudo

quae est pax animi similis placido mari, et usque ad fundum perspicuo. Huc adnitere.

S. III

TERMINVS

- 1. Amor sic animam Deo vniens est activvs ordinate, et uti Deus in opere sex dierum cuilibet operi se totum applicat, sine cura de alio. Hoc est quod monent age quod agis.
- 2. Perfecte, hoc est conformiter ad ideam vel praescriptam, vel electam, vel in Christo elucentem. Si vis fieri similis Deo videndo cum, sicut est, da operam ut ei similis fias, sicut pro te factus est.
- 3. Reflexe. Sic Deus fecit, opus conferens cum idea; sic constituis te in viae termino, qui est amicitia Dei, sive amor mutuae benevolentiae, uti s. Thomas definit, in aliqua communicatione fundatus; exemplum in Davide et Ionatha habes. Huc progresso est

QVIES

Dulcissimam, ac sanctissimam hanc in Deo quietem dum tibi precor, lector benevole! finio, ut Scientiam Sanctorum celeberrimi auctoris manu conscriptam, tibi repraesentem. Tuum iam est, secundum ideam hoc in libello traditam, incipere, proficere, perficere, et per omnes viae purgativae, illuminativae, unitivae gradus ad summum Sanctitatis apicem eluctari. Incipientibus cum auctore dico, ut initium vitae melioris faciant cito, urgeant serio, prosequantur constanter; Proficientibus, ut inclinationibus vitiosis resistant fortiter, naturales coërceant prudenter, gratiosis obediant alacriter; Perfectis, ut heroice orent, heroice laborent, heroice patiantur. Saluberrimis hisce monitis si multi sint qui obsequantur, in multis, quod ardentissime exopto, ad exemplar et imaginem sanctissimi Salvatoris nostri spirabit viva Sanctitatis Idea.

INDEX

MATERIARVM

CAPVT PRIMVM			
PRINCIPLA VNIVERSALIA			
§. 1. Finis hominis. . . . Pag. 18 §. 2. Impedimenta finis . . . 21 §. 3. Media ad finem 			
CAPVT SECVNDVM			
PRINCIPIA VIAE PVRGATIVAE			
ARTICVLVS I			
PVRGATIO A PECCATIS MORTALIEVS			
§. 1. De Dolore			
§. 2. De Confessione 29			
§. 3. De Satisfactione 32			
ARTICVLVS II			
PVRGATIO A PECCATORYM RADICIBVS			
§. 1. Radices in intellectu 38			
§. 2. Radices in voluntate 43			
§. 3. Radices in appetitu 48			

) 446 (

ARTICVLVS III

PURGATIO AE AFFECTIONIEUS AD PECCATI MATERIA
 §. 1. Moderatio affectionis ad delicias . 5 §. 2. Moderatio affectionis ad divitias . 5 §. 3. Moderatio affectionis ad honores . 5
ARTICVLVS IV
PVRGATIO A PECCATIS VENIALIEVS
 §. 1. De peccatis per petulantiam 6 §. 2. De peccatis per consuctudinem . 6 §. 3. De peccatis per impetum 6
ARTICVLVS V
CVRA CONSTANTIAE IN BONA MENTE QUAM IVVAN
§. 1. Nausea vitae praeteritae 6 §. 2. Horror relapsus
CAPVT TERTIVM
PRINCIPIA VIAE ILLVMINATIVAE
ARTICVLVS I
REGVLAE VITAE GENERALES
S. 1. Nihil age ex impetu 8 S. 2. Omnia ex fide
6. 3. Et ex fide cum affectu

) 147 (

ARTICVLVS II

REGV	LAE	BENE	ORANDI
------	-----	------	--------

Dana Onnings	
§. 1. Primus modus orandi instar exa-	
minis	94
§. 2. Alter modus orandi ad modum me-	
ditationis	07
§. 3. Tertius modus orandi per pausas	21
et eneninio	400
et suspiria	102
ARTICVLVS III	
REGVLAE BENE AGENDI	
§. 1. De actionibus directe spectantibus	
ad bonum animae	106
§. 2. De actionibus directe spectantibus	
ad bonum corporis	445
§. 3. De actionibus directe spectantibus	113
ad pagetia status at - ff :"	4.40
ad negotia status et officii	118
ARTICVLVS IV	
MAX107 L7 3 17	
REGVLAE BENE PATIENDI	
§. 1. De patientia in desolationibus ani-	
mi	122
§. 2. De patientia in illusionibus et de-	
spectu	134
6. 3. De patientia in doloribus cornoris	
. De patientia in doloribus corporis	125

١.		z.	0	- (
-)	4	4	Ö	(

6. 4. De patientia in iactura bonorum
fortunae
§. 5. De patientia in praematura et dif-
ficili morte
ARTICVLVS V
REGYLAE VIRTYTYM SINGVLARES
§. 1. De virtutibus theologicis 133
§. 2. De virtutibus intellectualibus 135
§. 3. De virtutibus moralibus 137
CAPVT QVARTVM
PRINCIPIA VIAE VNITIVAE
§. 1. Viae unitivae ingressus 140
§. 3. Viae unitivae terminus 143
§. 2. Viae unitivae progressus 141

IMPRIMATUR — F. V. Modena O. P.S.P.A.M.S. IMPRIMATUR — A. Piatti Patriar. Antioch. Vic.

Total provide to legans on the land
5. It the transaction marginal area. All the

CONTRACTOR - C. C. Mario C. P. P. C. P.

49415	
240.2 ERANCISCUS	
N397 S. J. FILLING	
AUTHOR Tdea Theologiae Asceticae Exhibers.	
Idea Theologiac	
TITLE Sanctorum Exillo	1
DATE BORNES - CBPL	
STORES	
	-/-
A. Marie	
- Oly	
14	
	100

